

Sermaye Piyasasında Bilgi Bazlı Piyasa Dolandırıcılığı Suçu

Knowledge-Based Market Fraud Crime in Capital Market

Uğur AŞKIN*

Öz

Doktrinde 2499 sayılı mülga SPK döneminde “manipülasyon” olarak adlandırılan, 6362 sayılı SPK’da ise “Piyasa Dolandırıcılığı” şeklinde düzenlenen suç tipinin bilgiye dayalı olarak işlenmesi, çalışmamızda hem maddi hukuk hem de muhakeme hukuku açısından iki bölüme ayrılarak incelenmiştir. İlk bölümde sermaye piyasası ve piyasa dolandırıcılığı kavramları hakkında genel açıklamalarda bulunularak, bunların tanımına ve amacına değinilmiştir. İkinci bölümde ise, bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçu ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Bu kapsamda öncelikle söz konusu suç tipinde korunan hukuki değer irdelenmiş, sonrasında suçun maddi ve manevi unsurları ile hukuka aykırılık unsuru ele alınmıştır. Devamında bu suçun özel görünüş şekilleri olarak teşebbüs, iştirak ve içtima konuları incelenmiştir. Ayrıca bu suçta öngörülen özel soruşturma usulü olan, soruşturma yapılabilmesi için Sermaye Piyasası Kurulu tarafından Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı başvuruda bulunulması ve bu başvurunun muhakeme şartı olması ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Son olarak, bu suçun işlenmesi sonucunda uygulanacak yaptırıma değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sermaye Piyasası Kanunu, Sermaye piyasası, Manipülasyon, Piyasa dolandırıcılığı, Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı.

Abstract

In this study, the crime named in the doctrine as “manipulation” in the period of abrogated 2499 numbered CML (Capital Market Law) and “market fraud” at the time of CML numbered 6362 which is committed based on knowledge was examined in distinct two sections as substantive law and procedure law. In the first section, definition and purpose of the concepts of capital market and market fraud are addressed by giving general explanations. In the second part, knowledge-based market fraud crime is elucidated in detail. In this context firstly, the legal value protected in the crime in question was analyzed and then the objective and subjective elements of the crime and the unlawfulness element were assessed. Subsequently, special appearance forms of the crime such as attempt, participation, and joinder of crimes were examined. In addition, the special investigation procedures stipulated for this crime of making written application to Chief Public Prosecutor’s Office by Capital Markets Board in order to conduct an investigation and being cognizance condition element of this application features are enlighten in detail. Finally, it is mentioned which sanctions to apply in consequence of this crime committed.

* Ar. Gör., İnönü Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, ugur.askin@inonu.edu.tr. (ORCID: 0000-0002-3842-8745).

Keywords: Capital Market Law, Capital market, Manipulation, Market fraud, Knowledge-based market fraud.

GİRİŞ

2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu, 30.12.2012 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan 6362 sayılı yeni Sermaye Piyasası Kanunu ile yürürlükten kaldırılmıştır. 6362 sayılı Kanun'un temelini, Avrupa Birliği'nin Katılım Öncesi Yardımı (*Pre-Accession Assistance*) niteliğindeki bir Eşleştirme Projesi (*Twinning Project*) oluşturur. Ancak 6362 sayılı SPK'nın hazırlanış amacının tek belirleyicisini, AB Müktesebatına uyum hedefi olarak değerlendirilmemelidir. Zira 6362 sayılı Kanunla düzenlenen tedbir ve yaptırım sisteminde yapılan reformların da üzerinde durulması gerekir¹.

Düzenlemelerin uygulanabilirliği, etkili ve caydırıcı bir yaptırım düzeninin oluşturulması ile sağlanır. 2499 sayılı SPK'daki düzenlenmelerin uygulanabilirliğinin sağlanmasına ilişkin eksiklikler, 6362 sayılı SPK ile giderilmeye çalışılmıştır. Bunun sağlanabilmesi için, 2499 sayılı Kanunda düzenlenen yaptırım sisteminin son on yıllık sonuçları değerlendirilmiş ve buradan çıkartılan sonuçlardan hareketle, sermaye piyasası suçlarına ilişkin bölümde önemli bir reform yapılmıştır. Özellikle ekonomik suça ekonomik ceza düşüncesi, 2499 sayılı SPK'daki yaptırım sisteminin tümüyle gözden geçirilmesini gerektirmiştir.

Doktrinde 2499 sayılı mülga SPK döneminde “*manipülasyon*” olarak adlandırılan suç tipi, 6362 sayılı SPK'da “*Piyasa Dolandırıcılığı*” şeklinde düzenlenmiştir². 6362 sayılı Kanun'un 107'nci maddesinde düzenlenen Piyasa Dolandırıcılığı suçu, AB uyum direktifleri doğrultusunda yeniden kaleme alınmıştır³. Böylelikle sermaye piyasası araçlarının⁴ fiyatlarına ek olarak bunların

1 6362 sayılı SPK'nın Genel Gereği, <http://mevzuat.spk.gov.tr/MevzuatGoster.aspx?nid=12>, Erişim Tarihi: 17.03.2018.

2 Türk hukukunda piyasa manipülasyonu suçu ilk kez 765 sayılı TCK'nın “Ticaret ve Sanayi ve Müzayedeye Hile ve Fesat Karıştırmak Cürümleri” başlıklı beşinci faslının 358'inci maddesinde düzenlenmiştir. O dönemde bu suçun özel bir şekli 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 47'nci maddesi ile öngörülmüştü. Dolayısıyla 765 sayılı TCK'daki düzenleme ile 2499 sayılı SPK'nın 47'nci maddesi arasında özel kanun-genel kanun ilişkisi bulunmaktaydı. Bu durum 5237 sayılı TCK'nın 237'nci maddesinde “fiyatları etkileme” suçunun düzenlenmesiyle ortadan kaldırılmıştır. Zira maddenin yeni halinde sermaye piyasası araçlarında işlenen fiillere ilişkin herhangi bir ifade kullanılmamış ve maddenin gerekçesinde söz konusu fiilin SPK'da suç olarak düzenlendiği için madde metninden çıkarıldığı açıkça ifade edilmiştir. Bkz. **TERCAN, Erkan**, Transaction Based Market Manipulation Crime and the Discussion on the Suitability of the Action, 26 Banka Huk. Dergisi 163 (2010), s. 164.

3 2499 sayılı SPK'nın 47'nci maddesinin 3'üncü fıkrasında; “*Sermaye piyasası araçlarının değerini etkileyebilecek, yalan, yanlış, yanıltıcı, mesnetsiz bilgi veren, haber yayan, yorum yapan ya da açıklamakla yükümlü oldukları bilgileri açıklamayan gerçek kişilerle, tüzel kişilerin yetkilileri ve bunlarla birlikte hareket edenler, her bir alt bent kapsamına giren fiillerden dolayı bir yıldan üç yıla kadar hapis ve iki bin günden beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar*” şeklinde düzenlenen bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçu, 6362 sayılı SPK'nın 107'nci maddesinin 2'nci fıkrasında; “*Sermaye piyasası araçlarının fiyatlarını, değerlerini veya yatırımcıların kararlarını etkilemek amacıyla yalan, yanlış veya yanıltıcı bilgi veren, söylenti çıkaran, haber veren, yorum yapan veya rapor hazırlayan ya da bunları yayıyanlar iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar*” şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

4 6362 sayılı SPK'nın 3'üncü maddesinin 1'inci fıkrasının “ş” bendinde sermaye piyasası araçları; “*Menkul kıymetler*

değerlerini ve yatırım kararlarını etkileyebilme amacıyla emir vermek de ilgili suç kapsamında değerlendirilmiştir.

I. Sermaye Piyasası ve Piyasa Dolandırıcılığı Hakkında Genel Açıklamalar

A. Sermaye Piyasası Kavramı

I. Sermaye Piyasasının Tanımı

Mali piyasalar, sermaye hareketlerinin doğrudan veya dolaylı olarak fon transferlerine sebep olduğu, bütün alışverişlerin gerçekleştiği piyasalardır. Bu piyasalar kendi içerisinde, para piyasaları⁵ ve sermaye piyasaları olmak üzere ikiye ayrılır⁶.

Sermaye piyasası kavramı ise, dar ve geniş olarak iki ayrı şekilde ifade edilir. Dar anlamda sermaye piyasası, fon ve kaynak temini sağlama mekanizmasıdır. Diğer bir ifadeyle, ekonomide finans sistemini kuran unsurlardan biridir⁷. Öte yandan geniş anlamda sermaye piyasası, zenginleşme amacıyla nitelikli finansal kaynak arayışı içinde olan kimselerle, güvenli yatırım fırsatlarını arayan tasarruf sahiplerinin arayışlarının kesiştiği noktada ortaya çıkan, geleneksel para piyasalarının alternatifi olan piyasalardır. Bu piyasa, döviz ve altın piyasası ile birlikte ülkedeki tüm piyasaların bir parçasıdır⁸.

2499 sayılı SPK'nın genel gerekçesinde sermaye piyasası; “*Yatırımcılar, tasarruf sahipleri ve bunlar arasındaki fon akımını sağlayan aracı kurum ve bankalar, yatırım ortaklıkları ve yatırım fonları gibi aracı ve yardımcı kuruluşlardan oluşan modern finansman sisteminin adıdır*” şeklinde tanımlanmıştır⁹.

ve türev araçlar ile yatırım sözleşmeleri de dâhil olmak üzere Kurulca bu kapsamda olduğu belirlenen diğer sermaye piyasası araçlarını ifade eder” şeklinde tanımlanmıştır.

- 5 Kısa vadeli fon arzı ile talebinin karşılaşmasıyla oluşan piyasalara, para piyasaları denir. Bu piyasalar, fon arz ve talebinin vadesi en az 1 yıl olmasıyla diğer bir ifadeyle orta ve uzun vadeli fonlar yerine kısa vadeli fonların tercih edilmesiyle sermaye piyasalarından farklılaşır. Para piyasalarında bankalar önemli bir işleve sahiptir. Çünkü yatırımcılardan topladığı kısa vadeli fonları ihtiyaç sahiplerine faiz karşılığında vererek piyasasının akışını sağlar. Bkz. **BAYINDIR, Sinan**, Türk Sermaye Piyasası Hukukunda Manipülasyon Suçu, İstanbul 2011, s. 23; **EGE, İlhan/EGE, Önder**, Sermaye Piyasasında Yatırımcının Korunması, Ankara 2017, s. 21.
- 6 **KILIÇ, Saim**, Sermaye Piyasası Düzenlemelerinde Fayda Maliyet Analizleri: Teoriler, Araçlar ve Türkiye Üzerine Ampirik Bir Çalışma, İstanbul 2008, s. 53; **ÖZGER, Emine Barut**, Sermaye Piyasası Kanununda Manipülasyon Suçu, Ankara 2017, s. 3.
- 7 **DURSUN, Selman**, Sermaye Piyasasında Gerçeğe Aykırılıktan Doğan Suçlar, İstanbul 2010, s. 7; **BAYSAL, İbrahim Onur**, Sermaye Piyasasında Manipülasyon Suçu, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2011, s. 1; **BAYINDIR**, s. 23.
- 8 **EVİK, A. Hakan**, Sermaye Piyasası Araçlarının Değerini Etkileyebilecek Aldatıcı Hareketler Yapma (Manipülasyon Suçları), Seçkin Yayınevi, Ankara 2004, s. 23; **GÜNDOĞDU, Aysel**, 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na Göre Sermaye Piyasası Hukuku, Ankara 2015, s. 21; **ÖZGER**, s. 3.
- 9 <https://sites.google.com/a/sermayepiyasasi.org/www/anasayfa/kurumlar/sermaye-piyasasi-kanunu/> sermaye-piyasasi-kanunu-gerekcesi, Erişim Tarihi: 16.02.2018.

2. Sermaye Piyasasının Amacı

Sermaye piyasasının en önemli görevlerinden biri, ülkede bulunan büyük veya küçük ölçekli yatırımları yönetmesi ve denetimini sağlamasıdır. Sermaye piyasası işlemleriyle, ülkenin ihtiyacı olan yatırım sermayesini elde etmek için tahvil ya da hisse senedi piyasalarda satışa sunulur. Böylelikle sermaye piyasaları ekonomiye kaynak oluşturarak yatırımların finansmanını oluşturur¹⁰.

Sermaye piyasası, küçük ölçekli tasarruf sahiplerinin tasarruflarını menkul kıymetlere yönelterek gelirin paylaşılmasında dengeyi sağlar. Böylelikle geliri tabana yayarak sosyal adaleti temin eder¹¹. Diğer taraftan sermaye piyasası büyük ölçekli yatırımlara kaynak sağlayarak yatırımları finanse eder. Öyle ki küçük ölçekli yatırımcının elinde bulunan tasarruf fazlasını, piyasaya kazandırarak büyük yatırımlar için fon oluşturmakta, ekonomik gelişmeye katkı sağlamaktadır. Ayrıca kaynak temini açısından zayıf şirketlere fon sağlayarak, bunların tekrardan piyasaya kazandırılmasında önemli bir unsurdur¹².

Sermaye piyasasının amacını ortaya koyabilmek için SPK'nın düzenleniş amacını incelemek gerekir. Bu doğrultuda 6362 sayılı Kanun'un 1'inci maddesinde SPK'nın düzenleniş amacı; *"SPK'nın getiriliş amacı, sermaye piyasasının güvenilir, şeffaf, etkin, istikrarlı, adil ve rekabetçi bir ortamda işleyişinin ve gelişmesinin sağlanması, yatırımcıların hak ve menfaatlerinin korunması için sermaye piyasasının düzenlenmesi ve denetlenmesidir"* şeklinde ifade edilmiştir¹³. Sermaye piyasası da bu amaçlara uygun olarak hareket etmelidir¹⁴. Bunun sonucunda sermaye piyasasında şeffaflık sağlanarak adil ve rekabetçi bir ortamda işlemler gerçekleştirilmelidir¹⁵.

10 MEMİŞ, Tekin/TURAN, Gökçen, Sermaye Piyasası Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2017, s. 29-30; BAYINDIR, s. 35.

11 Küçük ölçekli tasarruf sahipleri herhangi bir bilgileri ya da deneyimleri olmadan büyük yatırımlardan yararlanabilmektedir. Çünkü küçük ölçekli yatırımcı bu sayede faiz ya da kar payı elde edecek bunun yanında sahip olduğu sermaye piyasası aracındaki değer artışlarından yararlanacaktır. Böylelikle tek başına büyük bir öneme sahip olmayan küçük ölçekli tasarruflar bir araya gelerek, reel sektör için önemli bir finans kaynağı haline gelir. Bu durum ise gelir elde etmede adalete ve nihayetinde toplumun refah düzeyinin yükselmesini sağlar. Bkz. BAYSAL, s. 5.

12 MEMİŞ/TURAN, s. 30; BAYINDIR, s. 35.

13 6362 sayılı SPK'nın kanun tasarısının 1'inci madde için gerekçesi şu şekildedir; *"Kanunun amacına ilişkin bu madde hükmünde, uluslararası piyasalardaki gelişmeler dikkate alınarak ve ülkemiz sermaye piyasalarının yıllar içinde gösterdiği değişim paralelinde öne çıkan piyasa işleyiş esasları daha anlaşılır ve kapsamlı bir şekilde sayılmıştır. Diğer yandan piyasanın işleyişinin yanısıra gelişmesinin sağlanması hususu da Kanunun amaçları arasına dahil edilerek, ülkemiz sermaye piyasasının uluslararası anlamda rekabet gücünün artırılması amaçlanmış ve uluslar arası finans merkezi olma amacı desteklenmiştir. Yatırımcıların hak ve menfaatlerinin korunması amacıyla piyasanın düzenlenmesi ve denetlenmesi ise temel vizyon olarak konulmuştur."* Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. KARACAN, Ali İhsan, Sermaye Piyasası Hukuku Yazılar, I, İstanbul 2017, s. 14 vd.

14 *"2499 sayılı ve daha sonra yürürlüğe giren 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 1 inci maddesinde kanunun amacı düzenlenmiş olup, buna göre borsada işlem gören halka açık şirketlerin işlem gördüğü sermaye piyasasının güven, açıklık ve kararlılık içerisinde çalışmasını, yatırımcıların hak ve yararlarının korunmasını sağlamaktır. Diğer bir deyimle söz konusu düzenlemeyle sermaye piyasasındaki hareketlerin ekonominin doğal işleyişine uygun biçimde sürmesini, bu piyasaya özellikle halka açık şirketlerin yönetimleri ve sermaye piyasasında çalışan kişiler ve alım yapan diğer aracı kurum ve şahıslar tarafından değişik yollarla yapılan piyasanın istikrarını, şirketler arasındaki serbest rekabeti bozan işlemleri denetlemek ve hisse alım satımı yoluyla piyasaya dahil olan yatırımcılarını bu tür hareketlerin etkisinden koruyarak bunların hak ve yararlarını korumak amacıyla düzenleme yapıldığı anlaşılmaktadır"* (Yarg. CGK, 2013/7-700 E., 2015/241 K., 23.06.2015 T.).

15 ÇETİN, Nusret, 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nda Yatırımcıların Korunması, 6362 Sayılı Yeni Sermaye Piyasası Kanunu İçerisinde Sermaye Piyasası Hukuku Sempozyumu, İstanbul, 6-7 Haziran 2013, s. 437.

Sermaye piyasası hukukunun amacı ise, yapılacak düzenlemelerin piyasanın ihtiyaç ve işleyişini gözeterek yapılması, bu düzenlemelere uygun hareket edilip edilmediğinin denetlenmesi ve bunlara aykırı hareket edilmesi halinde esaslı yaptırımların uygulanmasına dayanır. Diğer bir ifadeyle sermaye piyasası hukukunun, piyasaya uygun düzenleme yapma, işlemlerin düzenlemelere uygunluğunu denetleme ve bunlara aykırılık halinde yaptırıma bağlama şeklinde görevleri vardır¹⁶.

B. Piyasa Dolandırıcılığı Kavramı (Manipülasyon)

I. Piyasa Dolandırıcılığının Tanımı

Fransızca “*manipulation*” sözcüğünden gelen manipülasyon Türkçede; yönlendirme, ekleme veya çıkarma yoluyla bilgileri değiştirme, varlıkları yapıcı açıklayıcı ve yararlı biçimde kullanma işi şeklinde anlamları bulunmaktadır¹⁷.

Doktrinde 2499 sayılı mülga SPK döneminde “*manipülasyon*” olarak adlandırılan suç tipi, 6362 sayılı SPK’da “*Piyasa Dolandırıcılığı*” şeklinde ifade edilmiş olup, esasında piyasa dolandırıcılığı ile manipülasyon kavramı aynı hukuki durumu ifade etmektedir.

Kelime anlamı bakımından piyasa dolandırıcılığı ise, “*oyun; entrika; hile; dalavere; hokkabazlık; piyasada yalan yanlış haberler yayarak ve faaliyette bulunarak piyasayı kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirme*” şeklinde tanımlanabilir¹⁸.

Hukuki olarak piyasa dolandırıcılığı kavramı üzerinde doktrinde tanım birliği yoktur. Çünkü zaman içerisinde teknolojinin ilerlemesiyle manipülatif hareketler farklılaşmakta, kavramı kapsayacak tanımın yapılması güçleşmektedir¹⁹. Diğer bir ifadeyle, manipülatif hareketlerin tamamını içinde toplayan net bir tanım, zaman içerisinde ortaya çıkarak piyasa dolandırıcılığı suçunu meydana getiren bir kısım fiillerin tipiklik unsurunu karşılamaması nedeniyle cezasız kalmasına sebep olabilir. Hâlbuki Ceza Hukuku’nun suç işlenmesinin önlenmesi şeklindeki temel amacına ulaşabilmek için kanunilik ilkesine göre suç teşkil eden harekete tipiklikte açıkça yer verilmesi gerekir²⁰.

16 FISCHEL, Daniel R./ROSS, David J. “Should the Law Prohibit ‘Manipulation’ in Financial Markets?” *Harvard Law Review*, vol. 105, no. 2, 1991, pp. 503–553. JSTOR, JSTOR, www.jstor.org/stable/1341697, s. 504; YENİDÜNYA, A. Caner, *Sermaye Piyasası Kanununda Düzenlenen Suç ve Kabahatlere İlişkin Genel Prensipler*, İpek Yolu Canlanıyor: Türk-Çin Hukuk Zirvesi (12-14 Haziran 2012), Konferans Bildiri Kitabı, Nisan 2013, s. 85-86; MEMİŞ/TURAN, s. 31; ADIGÜZEL, Burak, *Sermaye Piyasası Hukuku*, 2. Baskı, Ankara 2018, s. 13; GÜNDOĞDU, s. 23; Dursun’a göre, sermaye piyasasının işleyişi ile yatırımcıyı korumak şeklinde sermaye piyasası hukukunun iç içe geçmiş iki amacı bulunmaktadır. Bkz. DURSUN, *Gerçeğe Aykırılık*, s. 64-65.

17 <http://www.tdk.gov.tr>, Erişim Tarihi: 17.03.2018.

18 YILMAZ, Ejder, *Hukuk Sözlüğü*, 6. Baskı, Ankara 2016, s. 775.

19 KORSMO, Charles R., *Mismatch: The Misuse of Market Efficiency in Market Manipulation Class Actions*, 52 Wm. & Mary L. Rev. 1111 (2011), s. 1136.

20 BAYINDIR, s. 55.

Genel olarak hukuki açıdan piyasa dolandırıcılığı, sermaye piyasasının fiyatlarını bilerek ve isteyerek yönlendirmek veya suni biçimde etkilemek suretiyle yatırımcılarda yanıltıcı kanaat uyandırarak yanlış yönlendirmeyi amaçlayan²¹ hareketleri ifade eder²².

2499 sayılı SPK'nın 47'nci maddesi manipülasyonu, “*yapay olarak sermaye piyasası araçlarının, arz ve talebini etkilemek, aktif bir piyasanın varlığı izlenimini uyandırmak, fiyatlarını aynı seviyede tutmak, arttırmak veya azaltmak amacıyla alım ve satımını yapmak ve sermaye piyasası araçlarının değerini etkileyebilecek, yalan, yanlış, yanıltıcı, mesnetsiz bilgi vermek, haber yaymak, yorum yapmak ya da açıklamakla yükümlü olunan bilgileri açıklamamak*” şeklinde tanımlamaktaydı. Görüldüğü üzere manipülasyon tanımlarındaki ortak nokta, yatırımcının sermaye piyasasında karar alma sürecine ilişkin dışarıdan gelen yapay bir etkiyi barındırıyor olmasıdır. Diğer bir ifade ile manipülasyon piyasanın doğal fiyatlanmasına yapılan etkiyi ifade eder²³.

6362 sayılı SPK'nın 1'inci maddesindeki amaçlarından biri olan piyasada güvenli, sağlıklı ve dürüst işlemlerin yapılması, sermaye piyasasındaki fiyatların her türlü suni etkiden uzak, doğal oluşumuna bağlıdır. Bunun sağlanabilmesi ise piyasadaki fiyatlanmalara ilişkin manipülatif hareketlere karşı etkin ve caydırıcı şekilde mücadele etmekle mümkündür²⁴.

Belirtmek gerekir ki, piyasa dolandırıcılığı ve spekülasyon kavramları birbirinden farklıdır. Piyasa dolandırıcılığı ile sermaye piyasasında aldatıcı hareketler yapmak suretiyle fiyatlar aşırı yükseltilip alçaltılarak yatırımcı aldatılmaktadır. Böylelikle yüksek fiyat dalgalanmalarından bunu gerçekleştirenler haksız kazanç elde etmektedir. Fransızca “*spéculation*” kelimesinden gelen spekülasyon ise, en genel tanımıyla Türkçede vurgunculuk anlamına gelmektedir²⁵. Spekülatif faaliyetlerde, piyasa dolandırıcılığındaki gibi yapay yollarla sermaye piyasasının fiyatlanmalarına etkide bulunmadan yalnızca spekülörlerin piyasaya ilişkin elinde bulundurdukları bilgilerle kazanç sağlaması söz konusudur²⁶. Diğer bir ifadeyle, spekülasyon, piyasa koşullarını değerlendirmek suretiyle geleceğe yönelik fiyat tahminleri yapılması ve risk üstlenilmesi yoluyla para kazanmaya yönelik faaliyetlerdir. Neticede piyasa dolandırıcılığından farklı olarak yapay yollarla sermaye piyasasının fiyatlanmalarına etkide bulunulmaması nedeniyle spekülasyon suç değildir²⁷.

21 UĞURLU, **Erdoğan**, Yazılı Basının Hisse Senetleri Piyasası Üzerindeki Etkisi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2002, s. 18; **BAYINDIR**, s. 54.

22 Diğer bir tanıma göre piyasa dolandırıcılığı; suni işlemle piyasayı etkileme, hileli vasıtalarla hisse senedi fiyatlarını kontrol etme, asılsız emirlerle piyasadaki menkul değerlerin fiyatlarının artmasına veya azalmasına sebep olma, hileli alım-satımlarla piyasayı olduğundan daha hareketli gösterilmesini sağlayarak fiyatları etkileme gibi anlamlarda kullanılmaktadır. Bkz. **EVİK**, s. 77.

23 **STOLOWY, Hervé/BRETON, Gaétan**, (2004) “Hesaplar Manipülasyonu: Bir Literatür Taraması ve Önerilen Kavramsal Çerçeve”, Muhasebe ve Finans İncelemesi, Vol. 3 Sayı: 1, s. 7 vd.; **FISCHEL/ROSS**, s. 504-505; **YÜCE, Aydin Alper**, Sermaye Piyasasında Manipülasyon, TBBD, S: 98, Ankara 2012, s. 366; **BAYSAL**, s. 24; **GÜNDOĞDU**, s. 148.

24 **KIRCA, İsmail**, Hukuki Yönüyle Borsa Opsiyon İşlemleri, Ankara 2000, s. 122; **KARACAN**, s. 23-24; **GÜNDOĞDU**, s. 23.

25 www.tdk.gov.tr, Erişim Tarihi: 18.02.2018.

26 **SAKİN, Sinan**, Sermaye Piyasasında Manipülasyon Suçu, International Journal of Legal Progress, 2016, s. 39; **BAYINDIR**, s. 56; **EVİK**, s. 83; **GÜNDOĞDU**, s. 148.

27 **EĞİLMEZ, Mahfi**, Spekülasyon ve Manipülasyon Nedir; ekonomide panik atak nasıl önlenir?, <http://t24.com.tr/>

2. Piyasa Dolandırıcılığının Amacı

Sermaye piyasasında piyasa dolandırıcılığına ilişkin hareketlerin üç amaç için yapıldığı görülmektedir. Bu amaçlardan birincisi sermaye piyasalarında yapay fiyat yükselmesini sağlayarak, elde bulunan sermaye piyasası araçlarını olduğundan daha yüksek fiyata satmaktır²⁸.

İkinci amaç, piyasa dolandırıcılığına ilişkin hareketlerle sermaye piyasası fiyatlarını sabit tutarak, sermaye piyasası araçlarının güvenilirliğini ve sürekliliğini sağlamaktır²⁹. Burada her ne kadar manipülatif hareketler piyasanın istikrarını sağlıyor gibi gözükse de fiyatlanmaların doğal akışına müdahalede bulunularak piyasa yönlendirilmektedir³⁰.

Üçüncü amaç ise, sermaye piyasalarında yapay fiyat alçalmasını sağlayarak, sermaye piyasası araçlarını olduğundan daha düşük fiyattan almaktır³¹. Böylece sermaye piyasasında, piyasa dolandırıcılığına ilişkin hareketlerle fiyatların düşmesini sağlayanlar aşırı derecede haksız kazanç elde etmektedir³².

3. Piyasa Dolandırıcılığının Türleri

Genel olarak piyasa dolandırıcılığı ikiye ayrılır. Bunlar; işlem bazlı piyasa dolandırıcılığı ve bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığıdır³³.

haber/mahfi-egilmez-anlattı-spekulasyon-ve-manipulasyon-nedir-ekonomide-panik-atak-nasil-onlenir,679116, Erişim Tarihi: 19.08.2018.

28 **STOLOWY/BRETON**, s. 12.

29 Manipülasyon, kamunun aydınlatılması ilkesine aykırılık teşkil ederek piyasaların şeffaflığını ve piyasaya kaynak sağlama imkânını ortadan kaldırmaktadır. Bu durum aynı zamanda ekonomik yatırım planları olan büyük şirketlerin pazara karşı hareketsiz kalmalarına, küçük ölçekli yatırım sahiplerinin ise piyasaya katılmamalarına sonuç vererek piyasanın gelişmesini engellemektedir. Bu durum ise yalnızca piyasanın iç koşullarını olumsuz etkilememekte, ülkenin milli ekonomisine de büyük zararlar vermektedir. Bkz. **EVİK**, s. 83; **GÜNDOĞDU**, s. 148.

30 **AYDIN, Zeynep**, Sermaye Piyasası Hukukunda Manipülasyonlara İlişkin Müeyyideler, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2006, s. 23.

31 Sermaye piyasasında yapay fiyat alçalmasının en önemli örneklerinden biri ABD merkezli Citigroup'un 2 Ağustos 2005 yılında yaptığı işlemlerdir. Bu tarihte iki dakikadan az bir sürede miktarı 11 milyar Euro'yu bulan 200'e yakın tahvilin satışı gerçekleştirilmiştir. Daha sonra satılan bu tahvilin 4 milyar Euro'luk bir kısmı daha düşük fiyatlardan geri alınmıştır. Citigroup'un yaptığı bu alım-satım işlemleri neticesinde euro piyasalarında sorunlar ortaya çıktığı için İngiltere'de bulunan Finansal Hizmetler Kurumu (Financial Services Authority) bir inceleme başlatmıştır. Bu kurum ulaştığı sonuçlar neticesinde Citigroup'a 4 milyonu ceza, 9.9 milyonu da bu işlemlerden elde edilen kar olmak üzere 13.9 milyon Euro'luk bir ceza kesmiştir. Bkz. **ÖZCAN, Rasim**, Hisse Senedi Piyasalarında Manipülasyon Stratejileri, İMKB Dergisi, Sayı: 49, İstanbul 2013, s. 21.

32 **EVİK**, s. 218; **AYDIN**, s. 23.

33 Doktrinde piyasa dolandırıcılığı; bilgi bazlı, işlem bazlı ve hareket bazlı olarak üçe ayıran yazarlar da mevcuttur. Bu ayırmada hareket bazlı piyasa dolandırıcılığı, sermaye piyasası araçları kullanılarak şirketin piyasa değerinin sürekli olarak alçaltılıp yükseltilmesine ilişkin işlemlerdir. Bkz. **KÜÇÜKKOCAOĞLU, Güray**, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda Gün İçi Getiri, Volatilite ve Kapanış Fiyatı Manipülasyonu, Ankara 2005, s. 58.

a. İşlem Bazlı Piyasa Dolandırıcılığı

İşlem bazlı piyasa dolandırıcılığında fiyatlar üzerinde değişiklik veya dalgalanma oluşturmak amacıyla alım-satım işlemleri yapılır³⁴. Bu suretle piyasadaki yatırımcıları yanıltıcı fiyatlar oluşturulur³⁵. Örneğin, piyasadaki bir menkul kıymet üzerinde manipülatif hareketlerle alım-satım işlemi yapılarak fiyatı etkilenebilir³⁶.

6362 sayılı SPK'nın 107'nci maddesinin 1'inci fıkrasında düzenlenen işlem bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunda, suçun maddi unsurunu "sermaye piyasası araçlarının alım ve satımını yapmak, emir vermek, emir iptal etmek, emir değiştirmek veya hesap hareketleri gerçekleştirmek" oluşturur. Burada suçu oluşturan fiiller seçimlik hareketler şeklinde düzenlenmiş olup, bunlardan yalnız birinin gerçekleşmesi suçun oluşabilmesi için yeterlidir³⁷.

Sermaye piyasasındaki fiyatların doğal biçimde oluşmasına engel olacak şekilde piyasada alım-satım yapmanın, emir vermenin, verilen emri iptal etmenin veya değiştirmenin ya da hesap hareketleri gerçekleştirmenin, piyasada yanlış ve yanıltıcı izlenim oluşturabilecek nitelikte olması gerekir. Diğer bir ifadeyle, belirtilen hareketlerin suçun maddi unsurunu oluşturabilmesi için bunların tek başına yapılması yeterli değildir. Alım ve satıma ilişkin bu hareketlerin aynı zamanda yapay ve hileli olması gerekir³⁸.

34 "...nın 02.06.2008 tarihli Denetleme Raporunda, ... Menkul Kıymetler isimli aracı kurumda pazarlama elemanı olarak çalışan sanık ...nın inceleme döneminden çok kısa bir süre önce 09.07.2007 tarihinde işe başlayıp 24.09.2007 tarihinde işten ayrıldığı, suça konu ... hisse senedinde işlem yaptığı ... Yatırım nezdindeki hesabın 24.05.2007 tarihinde açıldığı, sanığın... Temsilciliği'ne verdiği 31.10.2007 tarihli yazılı beyanında, çalıştığı aracı kurum portföy hesabının suça konu hisse senedinde yüklü miktarda işlem yapması nedeniyle kazanç sağlamak amacıyla kendisinin de yüksek tutarlı işlemler yaptığını, portföy hesabı yöneticilerini tanıdığını ve bu hesabı takip ederek kendisinin de yüksek tutarlı işlemler gerçekleştirdiğini belirttiği, sanığın işlem yaptığı yatırım hesabına ait ayrıntıları Denetleme Raporunda bulunan ses kayıtlarına göre inceleme döneminde en fazla işlem gerçekleştirilen 900300 numaralı ... Portföy Yönetim hesabına sanık tarafından talimat verildiğinin tespit edildiği, bozma sonrası kaldırılan 22.01.2015 tarihli bilirkişi raporunda " sanığın tek başına gerçekleştirdiği işlemlerin manipülatif kalıp içermeyip diğer sanıklarla birlikte hareket ettiği konusunda somut bir verinin bulunmadığı " belirtilmiş ise de, yukarıda bahsedilen yazılı beyanından portföy hesabı yöneticilerini tanıyıp hesabı takip ettiği ve inceleme döneminde 3.000.521 adet alış (tüm işlem miktarının %5,1'i) ve aynı miktarda satış işlemi yaparak elinde hisse stoku kalmayan sanığın gerçekleştirdiği alım-satım işlemlerinin, sermaye piyasasında miktar bakımından manipülasyon oluşturmaya yeterli düzeyde olduğunun anlaşılması karşısında, mahkumiyeti yerine yetersiz bilirkişi raporuna dayanılarak yazılı şekilde beraatine karar verilmesi..." (Yarg. 19. C.D., 2016/1046 E., 2016/18544 K., 25.05.2016 T.).

35 Sermaye piyasasındaki fiyatlar psikolojik etkenlerde dâhil olmak üzere birçok sebebe bağlı olarak değişebilir. Yatırımcılar herhangi bir araştırma yapmadan çevredeki diğer yatırımcıların yatırımlarından psikolojik olarak etkilenip, piyasada işlem yaparak fiyatları değiştirebilir. Bu nedenle piyasada işlem yapmak, işlem bazlı piyasa dolandırıcılığının önemli bir unsurudur Bkz. MANAVGAT, Çağlar, Sermaye Piyasasında İşleme Dayalı Manipülasyon ve Özel Hukuk Bakımından Sonuçları, Bankacılık Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2008, s. 89.

36 KÜÇÜKSÖZEN, Cemal, Finansal Bilgi Manipülasyonu Nedenleri, Yöntemleri, Amaçları, Teknikleri, Sonuçları Ve İMKB Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Çalışma, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2004, s. 33; ÖZCAN, s. 24-25.

37 DURSUN, Selman, 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun Suçlar ve Kabahatler Hakkındaki Yenilikleri Tebliği, 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu Sempozyumu, İstanbul, 2013, www.selmandursun.com/?p, Erişim Tarihi: 20.03.2018; MEMİŞ/TURAN, s. 218; EVİK, s. 181; ADIGÜZEL, s. 329.

38 ÇALIŞKAN, M. M. Tuncer, Borsa İstanbul'da Manipülasyon: 2001 - 2013 Yılları Arasında İşlem Yasaklılarının Profili, Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, Cilt: 13, Sayı:1, Ocak 2015, s. 382; EVİK, s. 177; ADIGÜZEL, s. 330.

İşlem bazlı piyasaya dolandırıcılığında bulunanlar, piyasada yapay fiyat oluşumunu sağlar. Bu tür piyasa dolandırıcılığının en klasik işleniş şekli, kendinden kendine işlemler (*wash sales*)³⁹ veya işlemden önce tarafların anlaşması suretiyle aynı fiyat ve miktardan girilen emirlerin karşılaşmasıyla (*matched orders*) ortaya çıkan işlemlerdir⁴⁰. Ancak piyasadaki bu manipülatif işlemlerin belirli bir çerçevede ele alınabilmesi mümkün değildir. Çünkü çok farklı tekniklerle bu hareketlerin gerçekleştirilebilmesi mümkün olup, teknolojik gelişmelerde buna olanak sağlamaktadır. Bu nedenle çok sıkı kontrol altında tutulan piyasalarda dahi işlem bazlı manipülatif hareketler olabilmektedir⁴¹.

Piyasadaki işlemlerin yatırımcılar nezdinde yalan veya yanlış kanaat uyandırması için bunların miktarı açısından bir alt veya üst sınır söz konusu değildir. Çünkü yapılan işlemin, söz konusu payın piyasasında fiyat hâkimiyetini sağlayacak düzeyde olması yeterlidir. Bu fiyat hâkimiyeti çok büyük miktarlarla sağlanabileceği gibi, bir adetlik alış işlemiyle de sağlanabilir⁴². Dolayısıyla işlem bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunun oluşabilmesi için asıl olan miktar değil, fiyat hâkimiyetinin elde edilmesidir⁴³.

Suç tipinde belirtilen hareketin üzerinde gerçekleştiği konunun hareketten etkileniş şekli ve derecesine göre suçlar zarar ve tehlike suçları⁴⁴ olmak üzere ikiye ayrılır. İşlem bazlı piyasa

39 Kendinden kendine işlemler, hisse senetlerinin satışında alıcının ve satıcının aynı kişi olduğu diğer bir ifadeyle mülkiyetinde değişiklik doğurmayan sermaye piyasası hareketleridir. Bu suretle işlem yapılan hisse senedinin piyasasında işlemlerin arttığı izlenimi uyandırılarak fiyat artışıyla birlikte diğer yatırımcılar aldatılmaya çalışılır. Bkz. EVİK, s. 172.

40 KORSMO, s. 1120.

41 ŞENSOY, Deniz, Manipülasyon; Piyasa Dolandırıcılığı Suçu, Uygulanacak Tedbirler ve Yaptırımlar, Ankara Barosu Dergisi, 2013/3, s. 380; ÇALIŞKAN, s. 383; ÖZGER, s. 35.

42 "... Menkul Kıymetler isimli aracı kurumda pazarlama elemanı olarak çalışan sanık ...nın inceleme döneminden çok kısa bir süre önce 09.07.2007 tarihinde işe başlayıp 24.09.2007 tarihinde işten ayrıldığı, suça konu ... hisse senedinde işlem yaptığı ... Yatırım nezdindeki hesabın 24.05.2007 tarihinde açıldığı, sanığın... Temsilciliği'ne verdiği 31.10.2007 tarihli yazılı beyanında, çalıştığı aracı kurum portföy hesabının suça konu hisse senedinde yüklü miktarda işlem yapması nedeniyle kazanç sağlamak amacıyla kendisinin de yüksek tutarlı işlemler yaptığını, portföy hesabı yöneticilerini tanıdığını ve bu hesabı takip ederek kendisinin de yüksek tutarlı işlemler gerçekleştirdiğini belirttiği, sanığın işlem yaptığı yatırım hesabına ait ayrıntıları Denetleme Raporunda bulunan ses kayıtlarına göre inceleme döneminde en fazla işlem gerçekleştirilen 900300 numaralı ... Portföy Yönetim hesabına sanık tarafından talimat verildiğinin tespit edildiği, bozma sonrası aldırılan 22.01.2015 tarihli bilirkişi raporunda " sanığın tek başına gerçekleştirdiği işlemlerin manipülatif kalıp içermeyip diğer sanıklarla birlikte hareket ettiği konusunda somut bir verinin bulunmadığı " belirtilmiş ise de, yukarıda bahsedilen yazılı beyanından portföy hesabı yöneticilerini tanıyıp hesabı takip ettiği ve inceleme döneminde 3.000.521 adet alış (tüm işlem miktarının %5,1'i) ve aynı miktarda satış işlemi yaparak elinde hisse stoku kalmayan sanığın gerçekleştirdiği alım-satım işlemlerinin, sermaye piyasasında miktar bakımından manipülasyon oluşturmaya yeterli düzeyde olduğunun anlaşılması karşısında, mahkumiyeti yerine yetersiz bilirkişi raporuna dayanılarak yazılı şekilde beraatine karar verilmesi..." (Yarg. 19. C.D., 2016/1046 E., 2016/18544 K., 25.05.2016 T., emsal.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 26.04.2018).

43 EVİK, s. 178; ÇALIŞKAN, s. 383.

44 Zarar suçlarında, hareketin yöneldiği suçun konusunda bir zararın ortaya çıkmış olması şartı aranır. Tehlike suçlarında ise, suçun konusu üzerinde bir zararın ortaya çıkması şartı aranmayıp zarar tehlikesinin meydana gelmiş olması neticenin kabulü için yeterlidir. Tehlike suçları da kendi içerisinde somut ve soyut tehlike suçları olmak üzere ikiye ayrılır. Somut tehlike suçlarında hareketin suçun konusu üzerinde gerçekten bir tehlike oluşturup oluşturmadığı araştırılır. Soyut tehlike suçlarında ise hareketin suçun konusu üzerinde tehlike oluşturup oluşturmadığına bakılmaksızın icrai ya da ihmali hareketin yapılmasıyla suç oluşur. Bkz. ÖZBEK, Veli Özer/DOĞAN, Koray/BACAKSIZ, Pınar/TEPE, İlker, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 9. Baskı, Ankara 2018, s. 227.

dolandırıcılığı suçunda aranan netice, sermaye piyasasındaki fiyatların etkilenme tehlikesi olduğu için, bu suç tehlike suçudur⁴⁵. Zira bu suçun 6362 sayılı SPK'nın 107'nci maddesinin 1'inci fıkrasındaki düzenlenişinde suçun oluşabilmesi için, tipiklikte belirtilen hareketlerin yapılması sonucunda neticenin gerçekleşmesi şartı aranmamış, suçun konusu üzerinde tehlikenin meydana gelmesi yeterli görülmüştür. Böylelikle yasa koyucunun buradaki amacı, sermaye piyasası araçlarının fiyatlarının değişmesine yönelik yanlış veya yanıltıcı izlenim uyandıracak şekilde hareket edenlerin cezalandırılmasıdır⁴⁶. Diğer bir ifadeyle yatırımcılar piyasa dolandırıcılarının yanlış veya yanıltıcı hareketlerine dayanarak işlem yapmasalar dahi suç tipinde belirtilen yanlış veya yanıltıcı izlenim uyandıracak hareketlerin gerçekleştirilmesi, bu suçun oluşabilmesi için yeterlidir.

2499 sayılı Kanun'dan farklı olarak, 6362 sayılı Kanun'un 107'nci maddesinin 3'üncü fıkrası ile işlem bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunda etkin pişmanlık hükmü düzenlenmiştir. Buna göre, suç işleyen kişi pişmanlık göstererek beş yüz Türk Lirasından az olmamak kaydıyla, elde ettiği veya elde edilmesine sebep olduğu menfaatin iki katı kadar miktarı soruşturmadan önce ya da soruşturma veya kovuşturma sırasında ödemesine göre farklı etkin pişmanlık hükümleri uygulanır. Böylelikle bu suçun işlenmesiyle elde edilen menfaatin yeniden ekonomiye kazandırılması amaçlanır. Aynı zamanda piyasa dolandırıcılığı suçuyla etkin ve caydırıcı şekilde mücadele edilmiş olur⁴⁷.

b. Bilgi Bazlı Piyasa Dolandırıcılığı

Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı, sermaye piyasasının araçlarının fiyatlarını doğrudan etkileyebilecek yalan, yanlış veya yanıltıcı bilgi vermek, söylenti çıkarmak, haber vermek, yorum yapmak veya rapor hazırlamak ya da bunları yaymak suretiyle piyasada yapay fiyat oluşturarak haksız çıkar sağlamaktır⁴⁸.

Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığında hedeflenen amaç, sermaye piyasası araçları ile ilgili piyasadaki yatırımcılara yalan, yanlış veya yanıltıcı bilgiler verilerek sermaye piyasası araçlarının fiyatlarını, değerlerini veya yatırımcıların kararlarını etkilemektir⁴⁹. Bu suretle sermaye piyasasındaki araçların arz-talep dengesi manipüle edilerek fiyatlar istenilen yöne çekilmektedir⁵⁰.

45 "6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 107/1. maddesinde düzenlenen piyasa dolandırıcılığı suçunun oluşabilmesi için maddede düzenlendiği şekilde, sermaye piyasası araçlarının fiyatlarına, fiyat değişimlerine, arz ve taleplerine ilişkin olarak yanlış veya yanıltıcı izlenim uyandırmak amacıyla alım veya satım yapılması, emir verilmesi, emir iptal edilmesi, emir değiştirilmesi veya hesap hareketlerinin gerçekleştirilmesinin yeterli olduğu, maddedeki tanıma göre tehlike suçu olarak düzenlenen bu suçun tamamlanabilmesi için, sayılan eylemler nedeniyle sermaye piyasası araçlarının değerinin etkilenmesi yani sonucun gerçekleşmesinin şart olmadığı..." (Yarg. 5. C.D., 2016/8614 E., 2016/8871 K., 09.11.2016 T., emsal.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 06.09.2018).

46 EVİK, s. 182; ÇALIŞKAN, s. 383.

47 YILDIRIM, Evrim, *Sermaye Piyasası Suçları Açısından Etkin Pişmanlık*, Ankara Barosu Dergisi, 2014/2, s. 241.

48 YENİDÜNYA, s. 86; KÜÇÜKKOCAOĞLU, s. 58-59; ÖZCAN, s. 24; ADIGÜZEL, s. 331; UĞURLU, s. 21; ÖZGER, s. 63; ÇETİN, s. 455.

49 Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı işlemlerine örnek olarak; medya mensuplarının piyasada manipülatif hareketlerde bulunan kişilerle anlaşarak asılsız haberler vermeleri, internette bilgi amaçlı kullanılan forumlara yanıltıcı mesajlar yazılması, internet üzerinden aldatıcı istenmeyen e-mail (spam) gönderilmesi verilebilir. Bkz. ÖZCAN, s. 26.

50 EVİK, s. 218; ŞENSOY, s. 377-378.

İşlem bazlı piyasa dolandırıcılığı ile bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçlarını ortaya çıkaran hareketler farklı olmasına rağmen esasında her iki suç tipi sermaye piyasasında bilgi eksikliğine neden olarak piyasaya zarar verir. Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığında yanlış veya yanıltıcı bilgilerle oluşan manipülatif hareketler kolay anlaşılır. Ancak işlem bazlı piyasa dolandırıcılığında sermaye piyasası araçları üzerinde işlem yapılarak, fiyatlar olduğundan farklı veya yanıltıcı hale getirildiği için, bunların manipülatif hareketler olup olmadığı işlemin neticesine göre belirlenir⁵¹.

Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığında manipülatif hareketlerin temelini finansal bilgiler oluşturur. Buradaki finansal bilgi kavramı, sermaye piyasasındaki işletmelerin her türlü faaliyetlerinin sebep ve sonuçlarıyla ilgili bilgilerdir. Bu bilgiler, hem işletmenin kendi iç kararlarında hem de yatırımcıların piyasadaki hareketlerinde etkilidir. Öyle ki, işletmelerin kendi işleyişlerine ilişkin alacakları kararların yerindeliğinde finansal bilgilerin doğruluğu büyük önem arz eder. Aynı şekilde doğru finansal bilgiler sayesinde yatırımcılar güvenli sermaye piyasası araçlarına yönelir⁵².

II. Sermaye Piyasasında Bilgi Bazlı Piyasa Dolandırıcılığı Suçu

A. Korunan Hukuki Değer

Korunan hukuki değer, bir ceza normu ile korunan diğer bir ifadeyle suçla ihlal edilen hak veya menfaattir⁵³.

Anayasa'nın 48'inci maddesinde; *“Devlet, özel teşebbüslerin milli ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır”* ifadesi yer almaktadır. Bu suretle Devletin, sermaye piyasasının güvenli ve istikrarlı işleyişi için gerekli önlemleri alması gerekir.

Bu önlemlerden birini de bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçu oluşturur. Zira bu suçla birlikte sermaye piyasasına yönelik yapılan açıklamaların eleştiri ve değerlendirmelerin gerçeği yansıtması, şirketlerin içerisinde buldukları durumu doğru ve etkin bir şekilde piyasaya yansıtmasını sağlanmaya çalışılır. Dolayısıyla gerçeği yansıtmayan bilgilerle yatırımcıların yanlış kararlar almasının önüne geçilerek sermaye piyasasının güvenilir ve şeffaflığı temin edilir. Bu durum aynı zamanda milli ekonomiye ilişkin doğabilecek zararların en aza indirilmesi sonucunu da ortaya çıkartır⁵⁴.

Ekonomik suçlardan biri olan bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunda korunmak istenen hukuki değer, milli ekonominin ve yatırımcıların zarara uğramasının önlenmesidir. Öyle ki, yatırımcılar

51 MANAVGAT, S. 37; BAYSAL, s. 102; ÖZGER, s. 34.

52 KÜÇÜKSÖZEN, s. 37; YÜCE, s. 376; SAKİN, s. 41.

53 DÖNMEZER, Sulhi/ERMAN, Sahir, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım, I, 12. Baskı, İstanbul 1997, s. 333.

54 EVİK, s. 218.

yanlış veya aldatıcı bilgilerle piyasada hatalı kararlar alarak hem kendileri hem de ülke ekonomisi zarara uğramaktadır⁵⁵.

Bu suçla birlikte korunmak istenen hukuki değer sayesinde, kamunun aydınlatılması sağlanarak küçük veya büyük ölçekli yatırımcıların sermaye piyasasına ilişkin güvenleri pekiştirilir⁵⁶. Bu nedenle suçla korunmak istenen hukuki değerle kamunun aydınlatılması ilkesi⁵⁷ birbirini tamamlayan iki unsurdur. Zira manipülatif hareketler suç oluşturmakla birlikte ayrıca kamunun aydınlatılması ilkesini de ihlal etmektedir⁵⁸.

6362 sayılı SPK'nın amacı, sermaye piyasasının güvenilir, şeffaf, etkin, istikrarlı, adil ve rekabetçi bir ortamda işleyişinin ve gelişmesinin sağlanması olup, bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçu da koruduğu hukuki değerle, bu amacın gerçekleşmesine yardımcı olur⁵⁹.

B. Suçun Unsurları

Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçu, ekonomik suçlar arasında yer alır. Bu suç SPK'da düzenlenmiş olmasına rağmen uygulanacak genel hükümler bakımından TCK'ya tabidir. Çünkü TCK'nın 5'inci maddesinde; *"Bu kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır"* denilmek suretiyle bu husus ifade edilmiştir⁶⁰. Ezcümle, söz konusu suç tipi her ne kadar SPK'da düzenlenmiş olsa da gerek suçun unsurları gerekse suçun özel görünüş şekilleri bakımından TCK'nın genel hükümlerine tabidir.

I. Maddi Unsurlar

a. Fiil

Suçun maddi unsurlarından olan fiil, kişinin isteğine ve iradesine uygun olarak belirli bir amaçla gerçekleştirilen, dış dünyada etki doğuran icrai veya ihmali insan davranışdır⁶¹.

55 SADAK, Murat, Sermaye Piyasası Hukukunda Örtülü Kazanç Aktarımı Suçu, İstanbul 2016, s. 66; DURSUN, Gerçeğe Aykırılık, s. 271-272; BAYINDIR, s. 58; ÖZGER, s. 65.

56 EVİK, s. 159; DURSUN, Gerçeğe Aykırılık, s. 271; ÇALIŞKAN, s. 384-385; ÖZGER, s. 65.

57 Kamuyu aydınlatma ilkesi, sermaye piyasasındaki yatırımcıların aldatılmalarını önleyip özel sermaye gücünün milli ekonominin gereklerine uygun hareket etmesini sağlayan iç ve dış denetimi kapsamına alan ilkelerin bütünüdür Bkz. TEKİN/MEMİŞ, s. 39; EVİK, s. 127; EGE/EGE, s. 96.

58 EVİK, s. 124-125; ÇALIŞKAN, s. 385; ÖZGER, s. 65.

59 BAYINDIR, s. 58; SADAK, s. 36.

60 SADAK, s. 14.

61 ARTUK, Mehmet Emin/GÖKCEN, Ahmet, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 12. Baskı, Ankara 2018, s. 233; ÖZGENÇ, İzzet, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Ankara 2018, s. 173; ÖZEN, Muharrem, Ceza Hukuku Genel Hükümler Temel Bilgiler, 2. Baskı, Ankara 2018, s. 144; KOCA, Mahmut/ÜZÜLMEZ, İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Ankara 2018, s. 101; HAKERİ, Hakan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 21. Baskı, Ankara 2017, s. 160; DEMİRBAŞ, Timur, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 13. Baskı, Ankara 2018, s. 224; ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞIZ/TEPE, s. 212.

Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunun fiil unsurunu sermaye piyasası araçlarının fiyatlarını, değerlerini ve yatırımcıların kararlarını etkilemek amacıyla yalan, yanlış veya yanıltıcı bilgi verilmesi, söylenti çıkarılması, haber verilmesi, yorum yapılması, rapor hazırlanması veya bunların yayılması oluşturur⁶². Bu fiillerin nitelik itibarıyla yalan, yanlış veya yanıltıcı içeriğe diğer bir ifadeyle aldatıcı niteliğe sahip olması gerekir⁶³.

2499 sayılı mülga SPK'da "açıklamakla yükümlü olduğu bilgileri açıklamama" şeklindeki ihmali hareketle bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunun işlenmesi mümkündür. Ancak 6362 sayılı SPK ile bu suçun işlenmesinde söz konusu ihmali harekete yer verilmemiş, buna karşılık söylenti çıkarmak ile rapor hazırlamak ya da bunları yaymak hareketleri madde metnine eklenmiştir⁶⁴. Bu nedenle bilgi bazlı piyasaya dolandırıcılığı suçu artık yalnızca icrai hareketlerle (yalan, yanlış veya yanıltıcı bilgi vermek, söylenti çıkarmak, haber vermek, yorum yapmak, rapor hazırlamak veya bunları yaymak) işlenebilir⁶⁵.

2499 sayılı mülga SPK'da sermaye piyasası araçlarının değerlerini etkilemek amacı ile hareket edilmesi bu suçu oluşturmaktaydı. Ancak 6362 sayılı SPK ile bu suçu oluşturan unsurlar

62 "... Park alışveriş merkezine ilişkin imar sorunları, satış süreci ve işletme sıkıntıları gibi hususlara yer verilmediği, izahnamenin bir eki olan ve ... Yatırım A.Ş. tarafından hazırlanan 13/01/2011 tarihli fiyat tespit raporunda ...Park alışveriş merkezinin sorunları nedeni ile alışveriş merkezi içerisinde kira geliri elde ediliyor görünen olan, bölüm ve dükkanların boşaltılmış veya terk edilmiş olduğuna ve çoğunluğundan herhangi bir kira geliri tahsilatı yapılamamasına rağmen bu durumun fiyat tespit raporunda dikkate alınmadığı ve sadece kira kontratlarına göre hareket edildiği, bu nedenle fiyat tespit raporunun da gerçeği yansıtmadığı, her ne kadar ... Park alışveriş merkezinin imar sorunları nedeni ile verilen yıkım kararı sonradan kaldırılmış olsa da önemli olan hususun alışveriş merkezinin yıkılması değil bu nedenle dükkanların boşaltılmış ve ... şirketinin elde edeceğini taahhüt ettiği kira gelirlerini elde edememesi olduğu, yine 04/02/2011 tarihli halka arz izahnamesi Sermaye Piyasası Kurulu tarafından onaylanmış ise de 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu 6/1. maddesinin son cümlesinde yer alan "İzahnamenin onaylanması, izahnamede yer alan bilgilerin doğru olduğunun Kurulca tekeffülü anlamına gelmeyeceği gibi, söz konusu sermaye piyasası araçlarına ilişkin bir tavsiye olarak da kabul edilemez." şeklindeki düzenleme uyarınca izahnamenin onaylanması içeriğinin tamamen doğru olduğu anlamına gelmeyeceği, ...nın fiyat tespit raporunun hazırlandığı dönemde... Park alışveriş merkezinde bulunan kiracıların bir kısmının sözleşmeleri feshettikleri, bir kısmının habersiz şekilde alışveriş merkezini terk ettikleri, bir kısmının kira faturalarını iade ettikleri ve kira bedellerini ödemedikleri, buna rağmen... fiyat tespit raporunda söz konusu dükkanların dolu olduğu varsayılarak değerlendirme yapıldığı, somut olayda suç tarihinde yürürlükte bulunan 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun "Piyasa dolandırıcılığı" başlıklı 107/2. maddesinde yer alan düzenleme gereğince şüphelilerin üzerine atılı suçu işlediklerine dair kamu davası açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil bulunduğu gözetilerek..." (Yarg. 19. C.D., 2016/108 E., 2017/37 K., 09.01.2017 T., emsal.yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 06.09.2018).

63 MEMİŞ/TURAN, s. 216; EVİK, s. 219; ADIGÜZEL, s. 332; ÖZGER, s. 69.

64 2499 sayılı mülga SPK'da bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunu oluşturan "açıklamakla yükümlü olduğu bilgileri açıklamama" şeklindeki ihmali hareketin, 6362 sayılı SPK ile kaldırılmasının olumsuz sonuçlarını önlemek amacıyla, 21/02/2014 tarihinde 28889 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Piyasa Bozucu Eylemler Tebliği'nin 6'ncı maddesinin 3'üncü fıkrasında; "Kurulun özel durumların açıklanmasına ilişkin düzenlemeleri kapsamında açıklamakla yükümlü olunan, sermaye piyasası araçlarının fiyatlarını, değerlerini veya yatırımcıların kararlarını etkileyebilecek nitelikteki bilgilerin açıklanmaması piyasa bozucu eylem olarak değerlendirilir" şeklindeki düzenlemeye yer verilmiştir. Böylelikle kişilerin bilgi açıklamama unsurunun kanunda yer almamasından faydalanılarak cezai yaptırımdan kurtulmaları önlenmeye çalışılmıştır. Tebliğ için bkz. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/01/20140121-17.htm>, Erişim Tarihi: 10.09.2018).

65 DURSUN, 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun Suçlar ve Kabahatler Hakkındaki Yenilikleri Tebliği; MEMİŞ/TURAN, s. 217; SADAK, s. 68.

genişletilerek, sermaye piyasası araçlarının değerlerini etkileme amacına ilaveten bunların fiyatlarını ve yatırımcıların kararlarını etkileme amaçları da bu suçta konu edilmiştir⁶⁶.

Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunun hangi hareketlerle işlenebileceği kanunda tek tek sayıldığı için, hareketin önemi bakımından bağlı hareketli bir suçtur. Diğer bir ifadeyle, bu suç yalnızca kanunda belirtilen sınırlı sayıda hareketin gerçekleştirilmesiyle işlenebilir. Ayrıca hareketin sayısı bakımından söz konusu suç, seçimlik hareketli bir suçtur. Kanunda gösterilen hareketlerden birinin gerçekleştirilmesiyle bu suç oluşur. Somut olayda suçu oluşturan hareketlerden birden fazlasının gerçekleşmesi halinde ise, yine tek suç oluşmakla birlikte TCK m. 61 kapsamında temel cezanın belirlenmesinde bu husus nazara alınır. Nihayetinde 6362 sayılı SPK'nın 107'nci maddesinin ikinci fıkrasında sayılan bu suçu oluşturan sınırlı sayıdaki hareketlerin ele alınması gerekir.

- **Bilgi Vermek:** Bilgi; insan zekâsının çalışması sonucu ortaya çıkan düşünce ürünü, malumat, vukuf anlamına gelir⁶⁷. Bu suçu oluşturan hareketlerden biri olan bilgi vermek ise; borsalar veya menkul kıymetleri borsa işlemlerine açık olan şirketlerin parasal veya kişisel durumlarına ilişkin sermaye piyasası araçlarının değerlerini etkileyebilecek nitelikteki yalan, yanlış veya yanıltıcı bilgilerin başkalarına aktarılmasını ifade eder⁶⁸. Bu bilgiler ilgili şirketin, finansal olarak güçlü başka bir şirketle ortaklık yapacağı veya yeni bir fon sağlandığı şeklinde olumlu nitelikte olabileceği gibi, şirketin zarar etmeye başladığı ya da şirkette grev veya lokavt kararı alınmak üzere bulunduğu şeklinde olumsuz bir yapıda da olabilir⁶⁹. Neticede bu suçu oluşturan bilgi vermek fiilinin konusunu, şirketin sermaye piyasası araçlarının değerlerini etkileyebilecek nitelikteki yalan, yanlış veya yanıltıcı herhangi bir bilgi oluşturur.

- **Söylenti Çıkarmak:** Söylenti; ağızdan ağıza dolaşan, kesinlik kazanmayan haber, rivayet anlamına gelir⁷⁰. 6362 sayılı Kanunla eklenen bu suçu oluşturan hareketlerden biri olan söylenti çıkarmak ise; şirketle ilgili söylentiler çıkartılarak yatırımcıların kararlarını etkilemek suretiyle piyasadaki arz ve talep dengesinden faydalanılarak fiyatların istenilen yöne çekilmesini ifade eder⁷¹. Yatırımcıların, şirketlerin kamuya duyurulan finansal tablo ve bunların analizi yerine

66 **KADIOĞLU, Eyüp**, Sermaye Piyasası Kanunu: Manipülasyondan Piyasa Dolandırıcılığına, Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar, Cilt: 25, Sayı:600, 2015, s. 79

67 www.tdk.gov.tr, Erişim Tarihi: 28.10.2018.

68 **EVİK**, s. 220; **DURSUN**, Gerçeğe Aykırılık, s. 312; **BAYINDIR**, s. 98; **BAYSAL**, s. 105; **ÖZGER**, s. 61.

69 "... A.Ş yetkilisi olan sanıklar H. G., A. S., ve N. D'nin ... A.Ş hisse senetlerine Sermaye Piyasasında değer kazandırmak amacıyla gerçekte mevcut olmayan hisse senedi satışını varmış gibi göstererek yanıltıcı bilgi haber yayarak, normal işleyişine müdahale niteliğindeki işlem nedeniyle haklarında 2499 sayılı yasanın 47/A-3 maddesine muhalefetten kamu davası açılmıştır. Ancak, hisse senedi satışı gerçekte var olmadığı halde olmuş izlenimi yaratılmak sureti ile hem gerçek dışı olarak yatırımcıyı aldatmaya ve hem de hisse senedi değerini etkileyecek nitelikte olduğunun belirtildiğinden cihetle, özel durum açıklamalarının gerçek dışı ve yatırımcıyı aldatmaya yönelik olup olmadığı, suçun unsurları da dikkate alınarak bu bilgilerin açıklanmasının yatırımcının tasarrufunu etkileyip etkilemeyeceği, belirtilen dönemlerde anılan şirketin İMKB'deki işlem hacmi de nazara alınarak Maliye, Ticaret ve Ceza Hukuku alanında uzman bilirkişilere, sanıkların buldukları durum ve konum itibarıyla sorumlulukları da irdelenerek hukuki durumlarının buna göre tayini gerekirken eksik incelemeye dayalı hüküm tesisi bozmayı gerektirmiştir" (**Yarg. 7. C.D., 2000/6684 E., 2000/13586 K., 25.10.2000 T.** www.corpus.com.tr, Erişim Tarihi: 20.09.2018).

70 www.tdk.gov.tr, Erişim Tarihi: 29.10.2018.

71 **DURSUN**, Gerçeğe Aykırılık, s. 314.

manipülatif amaçlı söylentileri nazara alarak hareket etmeleri, büyük zararlara uğramalarına neden olur. Bu asılsız söylentiler, şirketin karlılık düzeyinin arttığı şeklinde olumlu yapıda olabileceği gibi şirketin iflas etmek üzere olduğu şeklinde olumsuz yapıda da olabilir.

- **Haber Vermek:** Haber; bir olay, bir olgu üzerine edinilen veya iletişim ya da yayın organları aracılığıyla verilen bilgi anlamına gelir⁷². Bu suçu oluşturan hareketlerden biri olan haber vermek ise; sermaye piyasası araçlarının değerlerini etkileyebilecek nitelikteki genel veya özel bir bilginin yatırımcılara iletilmesini ifade eder. Haber verme fiili, medya aracılığıyla veya yüz yüze konuşmalarla gerçekleştirilebilir. Burada özellikle bu suçu oluşturan bilgi vermek fiili ile haber vermek fiilinin birbirinden ayırt edilmesi gerekir. Bilgi vermek fiilinin kapsamını yalnızca şirketlerin mali yapısı ve ortakların kişisel ve ailevi durumu oluştururken, haber vermek fiilinin kapsamını ülkede ekonomik kriz olabileceği veya ülkeye karşı ambargo uygulanabileceği şeklindeki genel bir takım yazılı veya sözlü bilgiler oluşturur⁷³. Öte yandan haber verme fiili, basın mensupları açısından hukuka uygunluk sebebi gibi görünse de, esasında bu suçun oluşabilmesi için sermaye piyasası araçlarının fiyatlarını, değerlerini veya yatırımcıların kararlarını etkilemek amacıyla hareket edilmesi şeklinde özel kast arandığı için, basın mensuplarında böyle bir amaç olmadığı sürece bu suç oluşmaz.

- **Yorum Yapmak:** Yorum; bir olayı belli bir görüşe göre açıklama, değerlendirme anlamına gelir⁷⁴. Bu suçu oluşturan hareketlerden biri olan yorum yapmak ise; bir olay ya da haber üzerinden sermaye piyasası araçlarının değerlerini etkileyebilecek nitelikteki yalan, yanlış veya yanıltıcı olan görüş açıklamalarıdır. Diğer bir ifadeyle bu suçu oluşturan yorum, gerçekleşmiş herhangi bir bilgiye sermaye piyasası araçlarının değerlerini etkileyecek şekilde yalan, yanlış veya yanıltıcı kanaatlerin eklenerek ifade edilmesidir⁷⁵. Buradaki yorum, şirketin karlılık durumuna ilişkin bilgilerin sermaye piyasası araçlarının değerlerini etkileyecek şekilde abartılarak yorumlanması örneğindeki gibi olumlu nitelikte olabilmesine karşılık, şirketin mali olarak zor durumda bulunmasını iflas ettiği şeklinde yorumlanması örneğindeki gibi olumsuz nitelikte de olabilir. Her iki ihtimalde de piyasadaki arz-talep dengesi bozularak fiyatlar istenilen yöne çekilmektedir.

- **Rapor Hazırlamak veya Bunları Yayımlamak:** Rapor; herhangi bir işte, bir konuda yapılan inceleme, araştırma sonucunu, düşünceleri veya tespit edilenleri bildiren yazı, yazanak anlamına gelir⁷⁶. Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunu oluşturan seçimlik hareketlere 6362 sayılı Kanunla rapor hazırlamak veya bunları yaymak fiili dâhil edilmiştir. Böylece rapor hazırlayan veya bunları yayan kimselerin, bu fiilleri gerçekleştirirken yorum yapmadıkları şeklindeki savunmalarıyla cezadan kurtulmaları önlenmiştir. Burada faaliyet, denetim veya istatistiki raporlar bu seçimlik hareketin konusunu oluşturur. Dolayısıyla sermaye piyasası araçlarının fiyatlarını, değerlerini ve yatırımcıların kararlarını etkilemek amacıyla yalan, yanlış veya yanıltıcı olarak bu tür raporların

72 www.tdk.gov.tr, Erişim Tarihi: 29.10.2018.

73 EVİK, s. 222; DURSUN, Gerçeğe Aykırılık, s. 314; BAYINDIR, s. 99; BAYSAL, s. 107-108; ÖZGER, s. 64.

74 www.tdk.gov.tr, Erişim Tarihi: 30.10.2018.

75 EVİK, s. 222; DURSUN, Gerçeğe Aykırılık, s. 315; BAYINDIR, s. 99; BAYSAL, s. 108-109; ÖZGER, 64.

76 www.tdk.gov.tr, Erişim Tarihi: 30.10.2018.

hazırlanması veya bunların yayılması, bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunu oluşturur. İfade edelim ki, bu seçimlik hareketin oluşabilmesi için hazırlanan veya yayılan raporların tamamen yanlış olması gerekmemektedir. Çünkü bu raporların doğruluk payı olsa bile, yapılış şekilleri itibarıyla başkalarını hataya düşürebilecek nitelikte olması, suçun oluşması açısından yeterlidir.

b. Fail ve Mağdur

Fail, suç tipindeki haksız eylemi gerçekleştiren kimsedir. Suç tiplerinde failerin belirtiliş şekillerine göre suçlar genel, özgü ve bizzat işlenebilen suçlar olarak ayrılır⁷⁷.

Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunda failin vasfı bakımından önem arz eden herhangi bir unsur yoktur, herkes bu suçun faili olabilir. Bu nedenle söz konusu suç, failin belirtiliş şekline göre yapılan ayırmada genel suç sınıfında yer alır⁷⁸. Ancak ifade etmek gerekir ki, bu suç “bilgi vermek” fiiliyle işlenirse, özgü suç niteliği kazanır⁷⁹. Çünkü “bilgi vermek” fiilini yalnızca 6362 sayılı SPK’nın 15. maddesinde sayılan kişiler olan ihraççılar veya ilgili taraflar gerçekleştirebilir⁸⁰.

Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığının faili, sermaye piyasası araçlarının fiyatlarını, değerlerini ve yatırımcıların kararlarını etkilemek amacıyla yalan, yanlış veya yanıltıcı bilgi veren, söylenti çıkaran, haber veren, yorum yapan, rapor hazırlatan veya bunların yayılmasını gerçekleştiren kimselerdir⁸¹.

Tüzel kişilerin yetkililerinin bu suçun faili olabileceği 2499 sayılı SPK’nın 47/A-3. maddesinde açıkça, “gerçek kişilerle, tüzel kişilerin yetkilileri ve bunlarla birlikte hareket edenler” şeklindeki ifadeyle ortaya koyulmuştu. Buna karşılık 6362 sayılı SPK’nın 107/2. maddesinde bu suçtan fail olabilecekler tek tek sayılmamış genel iştirak kuralları ile yetinilmiştir⁸².

Mağdur, suçun konusunun ait olduğu kişi veya kişilerdir. Sadece gerçek kişiler suçun mağduru olabilir, tüzel kişiler mağdur değil suçtan zarar gören vasfındadır⁸³. Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunun mağduru, yatırımcılardır. Devlet ise, burada zarar gören konumundadır. Elbette bu suçun işlenmesiyle milli ekonomi ve yatırımcılar zarara uğramaktadır⁸⁴.

77 ARTUK/GÖKÇEN, s. 299; ÖZGENÇ, s. 205; ÖZEN, s. 177; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 114; HAKERİ, s. 139; DEMİRBAŞ, s. 492; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE, s. 211.

78 DURSUN, Gerçeğe Aykırılık, s. 327; BAYINDIR, s. 103; ÖZGER, s. 67.

79 EVİK, s. 219; ÖZGER, s. 68.

80 6362 sayılı SPK’nın 15’inci maddesinin birinci fıkrası; “Sermaye piyasası araçlarının değerini, fiyatını veya yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyebilecek nitelikteki bilgi, olay ve gelişmeler, ihraççılarca veya ilgili taraflarca kamuya açıklanır” şeklindedir.

81 MEMİŞ/TURAN, s. 216; BAYINDIR, s. 103.

82 DURSUN, 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu’nun Suçlar ve Kabahatler Hakkındaki Yenilikleri Tebliği; SAKİN, s. 72.

83 ARTUK/GÖKÇEN, s. 312; ÖZGENÇ, s. 217; ÖZEN, s. 181; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 116; HAKERİ, s. 146; DEMİRBAŞ, s. 562; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE, s. 211.

84 BAYINDIR, s. 105.

c. Konu

Suçun konusu, kanuni tanımdaki hareketin yöneldiği, suçun üzerinde gerçekleştiği şeydir. Bu bir nesne olabileceği gibi bir insanın maddi veya manevi varlığı da olabilir⁸⁵.

Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunun konusu SPK m. 107/2'de açıkça belirtilmemiştir. Söz konusu madde de geçen; “*sermaye piyasası araçlarının fiyatlarını, değerlerini ve yatırımcıların kararlarını etkilemek amacıyla yalan, yanlış veya yanıltıcı bilgi verilmesi*” ifadesi, bu suçun konusunun yalnızca sermaye piyasası araçları olduğunu göstermez. Çünkü buradaki sermaye piyasası araçlarının fiyatlarını ve değerlerini etkileyebilme ifadesi yalan, yanlış ve yanıltıcı bilgilerin niteliğini göstermek için kullanılmıştır. Bu durumda suçun konusunun sadece sermaye piyasası araçları ile sınırlandırılmaması gerekir. Kısaca, suçun konusunun sermaye piyasası araçlarından ibaret olduğu söylenemeyip, söz konusu hareketler çeşitli alanlara ilişkin konulara ait olabilir⁸⁶.

Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçu, işlem bazlı piyasa dolandırıcılığı suçundan farklı olarak suçun konusunun hareketten etkileniş şekline göre yapılan ayırmda zarar suçları arasında yer alır. Çünkü 6362 sayılı SPK'nın 107'nci maddesinin 2'nci fıkrasına 6637 sayılı Kanun'un⁸⁷ 11'inci maddesiyle, “*menfaat sağlayanlar*” ibaresi eklenmiştir⁸⁸. Böylelikle bu suçun oluşabilmesi için sermaye piyasası araçlarının fiyatlarını, değerlerini veya yatırımcıların kararlarını etkilemek amacıyla yalan, yanlış veya yanıltıcı bilgi veren, söylenti çıkaran, haber veren, yorum yapan veya rapor hazırlayan ya da bunları yayan kişilerin, bu hareketler neticesinde bir menfaat elde etmiş olması da gerekir⁸⁹.

d. Netice

Suçun maddi unsurlarından biri olan netice, hareketin dış dünyada ortaya çıkardığı değişikliklerdir. Suçun düzenlendiği normda netice gösteriliyorsa ceza hukuku bakımından bir önem taşır. Bu nedenle her suçta neticenin unsur olarak bulunması söz konusu değildir⁹⁰.

85 ARTUK/GÖKCEN, s. 315; ÖZGENÇ, s. 213; ÖZEN, s. 183; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 118; HAKERİ, s. 148; DEMİRBAŞ, s. 557; ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞSIZ/TEPE, s. 211.

86 DURSUN, Gerçeğe Aykırılık, s. 311; Doktrinde bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunun konusuna ilişkin farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre, bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunun konusunu yalan, yanlış veya yanıltıcı nitelikteki bilgilerdir. Bkz. SADAĞ, s. 68; Diğer bir görüşe göre ise, bu suçun konusu sermaye piyasası araçlarıdır. Bkz. BAYINDIR, s. 107.

87 07.04.2015 tarihli ve 29319 sayılı Resmi Gazete.

88 2499 sayılı mülga SPK'da bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçundan menfaat temin edilmesi nitelikli hal olarak düzenlenmekteydi. Nitekim mülga SPK'nın 47'nci maddesinin son fıkrası; “*Birinci fıkranın (A), (B) ve (C) bentleri uyarınca verilecek para cezaları üst sınırla bağlı olmaksızın suçun işlenmesi suretiyle temin edilen menfaatin üç katından az olamaz*” şeklindedir.

89 6637 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik öncesinde işlem bazlı piyasa dolandırıcılığında olduğu gibi bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçu da tehlike suçlarındandı. Bkz. SAKİN, s. 66.

90 ARTUK/GÖKCEN, s. 271; ÖZGENÇ, s. 184; ÖZEN, s. 161; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 128; HAKERİ, s. 181; DEMİRBAŞ, s. 245; ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞSIZ/TEPE, s. 225.

Suçlar neticenin gerçekleşmesine göre sırf hareket suçları ve neticeli suçlar olmak üzere ikiye ayrılır. Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçu 6637 sayılı Kanun⁹¹ değişikliğinden önce sırf hareket suçu olarak nitelendirilmekteydi. Ancak SPK'nın 107'nci maddesinin 2'nci fıkrasında 6637 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikle birlikte, suçun oluşabilmesi için yapılması gereken hareketlerin yanına "menfaat elde edilmesi" şartı da eklendi⁹². Böylece bu suçun oluşabilmesi için sermaye piyasası araçlarının fiyatlarını, değerlerini ve yatırımcıların kararlarını etkilemek amacıyla yalan, yanlış veya yanıltıcı bilgi verilmesi, söylenti çıkarılması, haber verilmesi, yorum yapılması, rapor hazırlanması veya bunların yayılması hareketleri neticesinde menfaat sağlanması da gerekir. Dolayısıyla söz konusu suç tipi, hareketi neticeden ayrılabilen neticeli suç haline gelmiştir.

2. Manevi Unsur

Suçun manevi unsuru, gerçekleştirilen hareketle kişi arasındaki maddi olmayan, manevi bir bağı ifade etmektedir. Bir suçta yalnızca maddi unsurların gerçekleşmesi suçun oluşabilmesi için yeterli değildir, manevi bir bağın da bulunması gerekir⁹³.

Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçu yalnızca kasten işlenebilen bir suç olup, taksirle işlenebilmesi mümkün değildir⁹⁴. Çünkü taksirli sorumluluk hali istisnai olduğu için kanunda açıkça suçun taksirli halinin düzenlenmesi gerekir (TCK m. 22/1). Nitekim söz konusu suç tipinin taksirle işlenişi 6362 sayılı SPK'da düzenlenmemiştir.

6362 sayılı SPK'nın 107'nci maddesinin 2'nci fıkrası suçu oluşturan hareketlerin "*sermaye piyasası araçlarının fiyatlarını, değerlerini veya yatırımcıların kararlarını etkilemek amacıyla*" yapılmış olması gerektiğini ifade ederek, suçun gerçekleşmesi için aynı zamanda saik unsurunu aramıştır. Dolayısıyla söz konusu suçun oluşabilmesi için bu hareketlerin bilerek ve istenerek yapılmasının yanında kişilerin sermaye piyasası araçlarının fiyatlarını, değerlerini veya yatırımcıların kararlarını etkileme şeklinde özel kastlarının⁹⁵ da bulunması gerekir⁹⁶. Böylece 6362 sayılı SPK m. 107/2'de bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunun oluşabilmesi için özel kast arayarak, sermaye piyasası araçlarının fiyatlarını, değerlerini veya yatırımcıların kararlarını etkilemek amacı olmayan, iyiniyetli piyasa yorumcularına daha fazla hareket imkanı tanımaktadır⁹⁷.

91 7 Nisan 2015 tarihli ve 29319 sayılı **Resmi Gazete**.

92 Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçuna ilişkin hareketleri gerçekleştiren kişilerin elde ettiği menfaatin parasal nitelikte olması gerekir. Zira bu suç, ekonomik suçlar arasında olduğu için elde edilen menfaatin parasal bir karşılığının olması gerekir. Bkz. **SAKİN**, s. 66.

93 **ARTUK/GÖKCEN**, s. 324; **ÖZGENÇ**, s. 236; **ÖZEN**, s. 188; **KOCA/ÜZÜLMEZ**, s. 145-146; **HAKERİ**, s. 224.

94 **DURSUN**, Gerçeğe Aykırılık, s. 328; **YENİDÜNYA**, s. 89; **BAYINDIR**, s. 114; **SAKİN**, s. 67.

95 Kural olarak bütün suçlarda bulunması gereken genel kast, suçun kanuni tanımındaki maddi unsurların bilerek ve istenerek icra edilmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Özel kast ise, suçun kanuni tanımında kişinin kastı dışında ayrıca belirli bir amaçla hareket etmesinin arandığı hallerdeki kasta denir. Bkz. **ARTUK/GÖKCEN**, s. 352; **HAKERİ**, s. 242; **ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE**, s. 262; **DEMİRBAŞ**, s. 386-387.

96 **YENİDÜNYA**, s. 89; **SADAK**, s. 68; Sermaye Piyasası Kurulu Basın Duyuruları, Yeni Sermaye Piyasası Kanununda Bilgi Bazlı Piyasa Dolandırıcılığına İlişkin 07.01.2013 tarihli Açıklama, <http://www.spk.gov.tr/Duyuru/Dosya/20130107/1>, Erişim Tarihi: 21.03.2018.

97 Sermaye Piyasası Kurulunun 07.01.2013 tarihli Yeni Sermaye Piyasası Kanununda Bilgi Bazlı Piyasa Dolandırıcılığına

2499 sayılı mülga SPK'nın 47/I.A-3 maddesinde⁹⁸ ise, bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığını oluşturan hareketler genel hatlarıyla ifade edilerek, suçun oluşması için failde genel kastın haricinde ayrıca özel kast aranmamıştır. Bu nedenle 2499 sayılı Kanun'daki söz konusu düzenlemede, suçu oluşturan hareketleri gerçekleştiren kimselerin amacına bakılmaksızın bilginin “*sermaye piyasası araçlarının değerini etkileyebilecek*” nitelikte olması yeterli görülmüştü.

Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunun olası kastla işlenebilmesi mümkün değildir⁹⁹. Çünkü eylemin belirli bir amaç veya saikle işlenmesinin arandığı suçlarda, fiil olası kastla gerçekleştirilemez¹⁰⁰. Nitekim bu suçta, sermaye piyasası araçlarının fiyatlarını, değerlerini veya yatırımcıların kararlarını etkileme amacı aranır.

Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunun kanuni tanımındaki hareketleri gerçekleştiren kimse; verdiği bilginin, yaydığı haberin veya yaptığı yorumun doğru olduğunu sanarak hareket etmesi halinde, suçun maddi unsurlarında hata hali söz konusu olur. Dolayısıyla burada kişi kasten hareket etmiş sayılmaz, bu suçun taksirli hali de mevcut olmadığı için cezai sorumluluğu doğmaz (TCK m. 30/1)¹⁰¹.

3. Hukuka Aykırılık Unsuru

Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunun maddi ve manevi unsurlarının gerçekleşmesiyle birlikte karine olarak hukuka aykırılık unsurunun da gerçekleştiği kabul edilir. Bu nedenle ortaya çıkan hukuka aykırılık karinesini ortadan kaldıracak bir hukuka uygunluk nedeninin varlığı önem arz eder¹⁰².

6362 sayılı SPK'nın 108'inci maddesinde bilgi suistimali ve piyasa dolandırıcılığı suçlarına ilişkin hukuka uygunluk sebepleri düzenlenmiştir¹⁰³. Burada madde başlığı her ne kadar piyasa

İlişkin Açıklaması, bkz. <http://www.spk.gov.tr/Duyuru/Index/du001>, Erişim Tarihi: 21.03.2018.

98 2499 sayılı SPK'nın 47/I.A-3 maddesi şu şekildedir; “*Sermaye piyasası araçlarının değerini etkileyebilecek, yalan, yanlış, yanıltıcı, mesnetsiz bilgi veren, haber yayan, yorum yapan ya da açıklamakla yükümlü oldukları bilgileri açıklamayan gerçek kişilerle, tüzel kişilerin yetkilileri ve bunlarla birlikte hareket edenler, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin günden on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.*”

99 BAYINDIR, s. 115; SAKİN, s. 69.

100 ARTUK/GÖKCEN, s. 353; ÖZEN, s. 198; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 182-183; HAKERİ, s. 248; DEMİRBAŞ, s. 387; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE, s. 272.

101 EVİK, s. 246.

102 DURSUN, Gerçeğe Aykırılık, s. 331.

103 6362 sayılı SPK'nın bilgi suistimali ve piyasa dolandırıcılığı sayılmayan haller başlıklı 108'inci maddesi; “*Aşağıdaki hâller bilgi suistimali veya piyasa dolandırıcılığı sayılmaz: a) TCMB ya da yetkilendirilmiş başka bir resmi kurum veya bunlar adına hareket eden kişiler tarafından para, döviz kuru, kamu borç yönetim politikalarının uygulanması veya finansal istikrarın sağlanması amacıyla işlem yapılması b) Kurul düzenlemelerine göre uygulanan geri alım programları, çalışanlara pay endirgeme programları ya da ihracçı veya bağlı ortaklığının çalışanlarına yönelik diğer pay tahsis edilmesi c) Kurulun bu Kanun kapsamındaki fiyat istikrarını sağlayıcı işlemlere ve piyasa yapıcılığına ilişkin düzenlemelerine uygun olarak icra edilmeleri kaydıyla, münhasıran bu araçların piyasa fiyatının önceden belirlenmiş bir süre için desteklenmesi amacıyla sermaye piyasası araçlarının alım veya satımının yapılması yahut emir verilmesi veya emir iptal edilmesi*” şeklindedir. Bu hukuka uygunluk sebeplerini kanun hükmünü icra (TCK m. 24/1) veya hakkın icrası (m. 26/1) hukuka uygunluk sebeplerine örnek olarak kabul etmek gerekir. Bkz. YENİDÜNYA, s. 89-90.

dolandırıcılığı suçunu kapsayacak şekilde olsa da, esasında bu ifadeden anlaşılması gereken işlem bazlı piyasa dolandırıcılığıdır. Çünkü SPK m. 108'de düzenlenen hukuka uygunluk nedenleri incelendiğinde, bunların işlem bazlı olarak ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla buradaki hukuka uygunluk nedenleri bilgi suistimali ve işlem bazlı piyasa dolandırıcılığına ilişkindir.

İfade etmek gerekir ki, SPK'daki suçlar açısından hukuka uygunluk nedenleri bu Kanun'un 108'inci maddesinde ifade edilenlerden ibaret değildir. Diğer bir ifadeyle, genel hukuka uygunluk sebepleri de şartları mevcut olduğu sürece bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunda pekâlâ uygulanabilir.

Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunu oluşturan hareketler genel hukuka uygunluk sebeplerinden olan ifade özgürlüğü açısından değerlendirildiğinde, öncelikle kanun koyucunun buradaki amacının sermaye piyasası ile ilgili haberleri engellemek değil, milli ekonomiyi ve yatırımcıları korumak olduğu ifade edilmelidir. Dolayısıyla sermaye piyasası araçları ile ilgili bilgi verme yükümlülüğü altında bulunan kimselerin sermaye piyasasına ilişkin doğru açıklamalarda bulunması, bunların ifade özgürlüğü kapsamında kalması nedeniyle söz konusu suçu oluşturmaz¹⁰⁴.

Son olarak bu suçu oluşturan hareketler haber verme hakkı bakımından değerlendirildiğinde, bu hakkın söz konusu suçta hukuka uygunluk sebebi olabilmesinin mümkün olmadığı anlaşılmaktadır. Çünkü bu hakkın hukuka uygunluk sebebi olabilmesi için verilen bilgilerin veya haberlerin, yapılan yorumların, hazırlanan raporların en azından gerçeği yansıtmaları gerekir. Fakat bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunun oluşabilmesi, yapılan yorum veya haberlerin yalan, yanlış veya yanıltıcı nitelikte olmasını gerektirdiği için, bu suçta haber verme hakkının hukuka uygunluk sebebi olarak değerlendirilmesi mümkün değildir¹⁰⁵.

C. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

1. Teşebbüs

Suçun kanuni tanımında belirlenmiş olan fiilin icrasına elverişli hareketlerle başlanmış olmasına rağmen bu fiille ilgili icra hareketlerinin tamamlanamaması ya da icra hareketleri tamamlanmış olmakla birlikte, suç tipinde ayrı bir unsur olarak belirtilen hallerde neticenin gerçekleşmemiş olmasına teşebbüs denir¹⁰⁶.

Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçu 6362 sayılı SPK'nın 107'nci maddesinin 2'nci fıkrasında yapılan değişiklikle birlikte neticeli suç haline gelmiştir¹⁰⁷. Bu nedenle bu suçta hareket ve neticenin ayrılabilmesi mümkündür.

104 BAYINDIR, s. 122.

105 EVİK, s. 242-243.

106 ARTUK/GÖKCEN, s. 616-617; ÖZGENÇ, s. 485; ÖZEN, s. 325; KOCA/ÜZÜLMEZ, s.414; HAKERİ, s. 497; DEMİRBAŞ, s. 460; ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞIZ/TEPE, s. 447.

107 İşlem bazlı piyasa dolandırıcılığı suçu ise, doktrindeki bir görüşe göre; sırf hareket suçu niteliğinde olduğu için

Kanunda belirtilen seçimlik hareketlerin yapılmasıyla birlikte menfaat sağlanamamış ise, bu suç teşebbüs aşamasında kalmış olur¹⁰⁸. Zira bu suçun oluşabilmesi için kanunda belirtilen hareketlerin yapılmasının yanında “menfaat sağlama” neticesinin de ortaya çıkması gerekir.

2. İştirak

Kanunda suç olarak düzenlenen bir fiilin, niteliği gereği tek kişi tarafından işlenebilmesine rağmen, birden fazla kişinin aralarında yaptıkları anlaşma gereği fiilin oluşumuna illi değere haiz katkıda bulunarak suçu birlikte işlemelerine iştirak denir¹⁰⁹.

Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçu çok failli suçlardan olmadığı için, tek kişi tarafından müstakil faillik şeklinde işlenebileceği gibi birden fazla kişinin katılımıyla müşterek faillik şeklinde de işlenebilir. Dolayısıyla bu suçta iştirakin her çeşidinin ortaya çıkması mümkündür¹¹⁰.

Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçu, faillğin diğer bir çeşidi olan dolaylı faillik şeklinde de işlenebilir. Bu halde fail, bir başkasını araç olarak kullanmak suretiyle suçu işler, arka plandaki kişi suçun faili olarak sorumlu olur (TCK m. 37/2). Bu hususa, iyi niyetli üçüncü kişi vasfında olan medya mensuplarının yanlış bilgilendirilmesi suretiyle sermaye piyasası araçlarının değerini etkileyebilecek bilgi, haber ya da yorumun yayın araçları vasıtasıyla kamuya duyurulması örnek olarak gösterilebilir¹¹¹.

İfade edelim ki, bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunun işlenişine sorumluluk statüsü bakımından şeriklik vasfıyla azmettiren ve yardım eden olarak katılmak mümkündür. Nitekim sermaye piyasası araçlarının fiyatlarını, değerlerini ve yatırımcıların kararlarını etkilemek amacıyla yalan, yanlış veya yanıltıcı bilgi veren, söylenti çıkaran, haber veren, yorum yapan, rapor hazırlayan veya bunları yayan kimsenin, bu hareketleri gerçekleştirme hususunda hiçbir düşüncesi olmamasına rağmen bir başkası tarafından bu suçu işleme kararı verdirilebilir. Bu durumda bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçuna azmettirme söz konusu olup, bağlılık kuralı gereği fail ile birlikte azmettiren de bu suçun cezası ile cezalandırılır (TCK m. 38/1).

Söz konusu suçun işlenişine müşterek faillik boyutuna ulaşmayacak şekilde kasten maddi veya manevi nitelikte destekte bulunan kişi ise, bağlılık kuralı gereğince yardım eden olarak sorumlu

bu suçu oluşturan seçimlik hareketlerin yapılmayla birlikte suç tamamlanır. Bu nedenle icra hareketleri kısımlara ayırlamayan işlem bazlı piyasa dolandırıcılığı suçu teşebbüse elverişli değildir. Bkz. MEMİŞ/TURAN, s. 219; EVİK, s. 182; Diğer bir görüşe göre; sırf hareket suçu niteliğinde olan işlem bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunun icra hareketleri kısımlara ayrılabilirdiği için teşebbüse elverişlidir. Zira özellikle borsadaki alım ve satım işlemlerinde müşteri emrinin verilmesi, bu emrin borsaya aktarılması ve borsada karşıt emirlerle eşleşmesi şeklinde aşamalar söz konusu olduğu için, işlem bazlı piyasa dolandırıcılığı suçuna ilişkin hareketlerin kısımlara ayrılabilmesi mümkündür. Bkz. DURSUN, Gerçeğe Aykırılık, s. 298.

108 SAKİN, s. 70.

109 ARTUK/GÖKCEN, s. 662; ÖZGENÇ, s. 517; ÖZEN, s. 343; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 446; HAKERİ, s. 545; DEMİRBAŞ, s. 497; ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞSIZ/TEPE, s. 513.

110 DURSUN, Gerçeğe Aykırılık, s. 337; EVİK, s. 248; BAYSAL, s. 139; ÖZGER, s. 81.

111 DURSUN, Gerçeğe Aykırılık, s. 338; ÖZGER, s. 81.

tutulur (TCK m. 39). Örneğin, sermaye piyasası araçlarının fiyatlarını etkilemek amacıyla yalan haber vermek isteyen kimseye, fiilin işlenişinde kullanılan bu nitelikteki haberleri oluşturan diğer bir kimse, bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunda yardım eden olarak sorumlu olur.

3. İçtima

Suçların içtimaı, işlenen her suçtan dolayı ayrı ayrı ceza verilmeyip, bunların ya tek suç kabul edilerek cezalarının artırılmasına ya da işlenen suçlardan en ağır cezayı gerektireninden ceza verilmesine denir¹¹². Diğer bir ifadeyle içtima, aynı veya farklı nitelikteki birden fazla suçun tek bir kişide toplanmasını ifade eder.

Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunu oluşturan seçimlik hareketlerin aynı olayda birden fazlasının gerçekleşmesi halinde, ortada yine tek suç vardır¹¹³. Çünkü seçimlik hareketli suçlarda, suçun oluşabilmesi için hareketlerden birinin yapılması yeterli olup, gerçekleşen diğer seçimlik hareketler cezalandırılmayan sonraki hareketler kapsamında kalır¹¹⁴. Fakat aynı olayda birden fazla seçimlik hareketin gerçekleşmesi, TCK'nın 61'inci maddesi gereğince temel cezanın belirlenmesinde alt sınırdan uzaklaşılmasını gerektirir.

Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçu ile işlem bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunun birlikte işlenmesi mümkündür. Bu halde her bir suçun cezası ayrı ayrı verilerek gerçek içtima kuralı uygulanmalıdır¹¹⁵.

Bir suç işleme kararı kapsamında aynı suçun değişik zamanlarda birden fazla işlenmesi halinde zincirleme suç söz konusu olur (TCK m. 43/1). Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunun da zincirleme suç şeklinde işlenmesi mümkündür¹¹⁶. Örneğin, sermaye piyasası araçlarının fiyatlarını, değerlerini ve yatırımcıların kararlarını etkilemek amacıyla yalan, yanlış veya yanıltıcı haberlerin belirli aralıklarla tekrarlanması halinde, birden fazla kez bu suçu oluşturan hareketler ortaya çıkmasına rağmen zincirleme suç hükümleri uygulanarak, tek bir bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçundan artırılarak ceza verilir.

112 ARTUK/GÖKCEN, s. 723; ÖZGENÇ, s. 588; ÖZEN, s. 374; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 506-507; HAKERİ, s. 610; DEMİRBAŞ, s. 537; ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞSIZ/TEPE, s. 549.

113 Seçimlik hareketli suçların ortak özelliği kanunda belirtilen hareketlerin biriyle suçun işlenebilmesinin mümkün olmasıdır. Ancak failin kanunda belirtilen seçimlik hareketlerin birden fazlasını gerçekleştirmesi halinde, faile yine tek bir ceza verilir. Çünkü bu durumda suç oluşturan birden fazla seçimlik hareketin gerçekleşmesiyle ihlal sayısınca suçun bulunması görünüştedir. Esasında norm bir defa ihlal edilmiş olup, ortada tek suç vardır. Bkz. EVİK, s. 247.

114 DURSUN, Gerçeğe Aykırılık, s. 339.

115 EVİK, s. 247; BAYSAL, s. 140.

116 DURSUN, Gerçeğe Aykırılık, s. 342-343; BAYINDIR, s. 128.

D. Soruşturma Usulü

Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçu, 6362 sayılı SPK'nın 115'inci maddesi uyarınca özel soruşturma usulüne tabidir¹¹⁷. Buna göre, bu suçtan dolayı soruşturma yapılabilmesi için Sermaye Piyasası Kurulu tarafından Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı başvuruda bulunulması gerekir¹¹⁸. Buradaki yazılı başvuru muhakeme şartı olup, başvuru olmaksızın kamu davası açılmaz¹¹⁹.

Kurul'un başvuru hususunda takdir yetkisi yoktur. Çünkü bu suçun işlendiğine ilişkin şüpheler varsa Kurul'un başvuruda bulunması gerekli olup, aksi takdirde TCK'nın 279'uncu maddesi (kamu görevlisinin suç bildirmemesi) kapsamında eylemi suç teşkil eder¹²⁰.

İfade edelim ki, Kurul'un yazılı başvurusu mevcut muhakeme şartlarından herhangi birinin kapsamına girmemektedir. Nitekim bu başvuru muhakeme şartları açısından ele alındığında; öncelikle bunun şikayet olarak değerlendirilebilmesi mümkün değildir. Çünkü SPK'daki suçlar şikayete tabi olmadığı gibi Kurul burada suçtan zarar gören konumunda da değildir. Öte yandan buradaki yazılı başvurunun izin olarak değerlendirilebilmesi de mümkün değildir. Çünkü iznin verilmesini Cumhuriyet savcılığı yetkili merciden ister. Oysa Kurul'un yazılı başvurusunda savcılığın herhangi bir istemi olmadan, Kurul kendiliğinden başvurur. Son olarak, bu başvurunun talep olarak değerlendirilebilmesi de mümkün değildir. Çünkü yetkili mercinin talebiyle Cumhuriyet savcısının kamu davası açması zorunludur. Buna karşılık Kurul'un yazılı başvurusu halinde Cumhuriyet savcısının böyle bir zorunluluğu bulunmamaktadır, pekâlâ kovuşturmayaya yer olmadığı kararı da verebilir.

117 6362 sayılı Kanun'un "Yazılı Başvuru ve Özel Soruşturma Usulü" başlıklı 115'inci maddesi; "Bu Kanunda tanımlanan veya atıfta bulunulan suçlardan dolayı soruşturma yapılması, Kurul tarafından Cumhuriyet başsavcılığına yazılı başvuruda bulunulmasına bağlıdır. Bu başvuru muhakeme şartı niteliğindedir. Başvuru üzerine kamu davası açılması hâlinde iddianamenin kabulü ile birlikte, bir örneği Kurula tebliğ edilir ve Kurul aynı zamanda katılan sıfatını kazanır. Bu Kanunda tanımlanan veya atıfta bulunulan suçlardan dolayı yapılan soruşturmada Cumhuriyet savcısı, Kurul meslek personelinden yararlanabilir. Bu suçlardan dolayı şüpheli veya tanık sıfatıyla kişilerin ifadesinin alınması sırasında Kurul meslek personelinin de hazır bulunması sağlanabilir. Bu Kanunda tanımlanan veya atıfta bulunulan suçlardan dolayı yapılan soruşturmada kovuşturmayaya yer olmadığı kararının verilmesi hâlinde, Kurul bu karara karşı itiraza yetkilidir" şeklindedir.

118 SPK'da düzenlenen suçlar bakımından özel kovuşturma usulünün öngörülmesinin iki amacı vardır. İlk olarak SPK'ya aykırı hareket edenlerin cezai kovuşturmasına hız kazandırmak amaçlanmıştır. İkincisi ise, halka açık şirketler ve diğer sermaye piyasası kurumları nezdinde Sermaye Piyasası Kurulunun etkinliği pekiştirilmiştir. Bkz. ŞENSOY, s. 391.

119 "2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 49 uncu maddesi gereğince, aynı yasanın 47 nci maddesinde öngörülen suçlar nedeniyle soruşturma yapılmasının Sermaye Piyasası Kurulu tarafından Cumhuriyet Savcılığına yapılacak yazılı başvuruya olanaklı olup yazılı başvuruya binaen başlatılan soruşturma sonucunda verilecek kovuşturmayaya yer olmadığına dair karara karşı Sermaye Piyasası Kurulunun, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 173 üncü maddesi gereğince itiraza yetkili olduğu gözetilmeden itirazın esastan incelenmesi yerine Sermaye Piyasası Kurulunun itiraza konu kararda müşteki olarak gösterilmediğinden bahisle itirazın reddine karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir" (Yarg. 7. C.D., 2007/8269 K., 2008/760 K., 06.02.2008 T).

120 Sermaye Piyasası Kurulu, SPK'da düzenlenen suçların işlendiği hususunda bir şüpheye sahipse görevi C. Savcılığına yazılı başvuruda bulunmaktır. Burada Kurul'a böyle bir yetkinin verilmesinin sebebi, SPK'daki suçları oluşturmamayan fiillere dahi savcılıkların doğrudan soruşturmaya başlamalarının önüne geçilmesini sağlayarak, Kurul'a bir süzgeç görevi vermektir. Bkz. YENİDÜNYA, s. 92.

Kurul'un yazılı başvurusunu, devletin, savcılığı dava açmağa mecbur bırakmayacak surette mahsus makamları vasıtası ile yaptığı şikâyet olarak tanımlanan "müracaat" şeklinde nitelendirilmek en doğru olanıdır. Zira bu müracaatın, dava zamanaşımı süresi haricinde herhangi bir süreye tabi olmadan yapılabilmesi ve geri alınabilmesinin mümkün olmaması ile savcılığı dava açmaya mecbur bırakmaması, Kurul'un yaptığı yazılı başvurunun özelliklerini yansıtmaktadır¹²¹.

Kurul'un yazılı başvuruyu hangi sürede yapacağı SPK'da düzenlenmemiştir. Ancak burada en geç bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunun tabi olduğu sekiz yıllık dava zamanaşımı süresi içinde talepte bulunulması gerekir. Kurul yazılı olarak başvurduktan sonra artık bu başvurusunu geri alamaz.

Belirtelim ki, burada Kurul'a verilen yetki savcılık değil, adli kolluk yetkisi olarak değerlendirilmelidir. Çünkü Kurul yazılı başvuruyu savcılığa yapmaktadır¹²².

Sermaye Piyasası Kurulu'nun yazılı başvurusu üzerine kamu davası açılarak hazırlanan iddianame mahkemece kabul edilirse kovuşturma evresine geçilir. Bununla birlikte iddianamenin bir örneği Kurul'a tebliğ edilir ve aynı zamanda Kurul katılan sıfatını alır¹²³.

Kural olarak katılan sıfatının kazanılması, katılma talebinin yargılama makamınca olumlu karara bağlanması ile mümkündür. Ancak burada istisnai olarak Kurul'un başvurusu üzerine kamu davasının açılması halinde herhangi bir karara ihtiyaç duyulmaksızın, Kurul kendiliğinden katılan sıfatını kazanır. Bu suretle Kurul'un SPK'da düzenlenen suçlar bakımından etkinliği artırılmıştır.

Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçuna ilişkin yapılan soruşturmada Cumhuriyet savcısı, Sermaye Piyasası Kurulu'nun meslek personelinden faydalanabilir. Diğer bir ifadeyle, bu suçtan dolayı Cumhuriyet savcısı, şüpheli veya tanık sıfatıyla kişilerin ifadelerini alırken Kurul meslek personelinden yararlanabilir ve bu kişileri hazır bulundurulabilir (SPK m. 115/3).

121 KUNTER, Nurullah/YENİSEY, Feridun/NUHOĞLU, Ayşe, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, 18. Baskı, Ankara 2010, s. 89; ŞAHİN, Cumhur/GÖKTÜRK, Neslihan, Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara 2018, s. 44; DURSUN, Gerçeğe Aykırılık, s. 133-134; Doktrindeki karşı görüşe göre ise, Kurul'un yaptığı yazılı başvuru şikâyet değil, "talep" olarak nitelendirilmelidir. Çünkü SPK'da düzenlenen suçlar şikâyete tabi olmadığı gibi bu suçların mağduru da Kurul değildir. Sonuç olarak SPK'nın 115'inci maddesinde geçen "yazılı başvuru" ifadesinin, "talep" muhakeme şartı olarak değerlendirilmesi gerekir. Bkz. ÖZTÜRK, Bahri/TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/GEZER, Özge Sırma/KIRIT, Yasemin F. Saygılar/ÖZAYDIN, Özdem/AKCAN, Esra Alan/TÜTÜNCÜ, Efser Erden /ALTINOK VILLEMIN, Derya/TOK, Mehmet Can, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, 12. Baskı, Ankara 2018, s. 53; GÖKCEN, Ahmet/BALCI, Murat/ALŞAHİN, Mehmet Emin/ÇAKIR, Kerim, Ceza Muhakemesi Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2018, s. 78.

122 GÖKCEN/BALCI/ALŞAHİN/ÇAKIR, s. 78.

123 2499 sayılı mülga SPK'nın "usul hükümleri" başlıklı 49'uncu maddesi; "47'nci madde kapsamına giren suçlardan dolayı soruşturma yapılması, Kurul tarafından Cumhuriyet savcılığına yazılı başvuruda bulunulmasına bağlıdır. Bu başvuru ile Kurul aynı zamanda katılan sıfatını kazanır" şeklindedir. Burada dava açılmadan önce soruşturma evresinde Kurul'un yazılı başvuruda bulunmasıyla, aynı zamanda Kurul'un katılan sıfatını alacağı düzenlenmekteydi. Ancak 5271 sayılı CMK'nın 237'nci maddesi uyarınca katılan sıfatının, ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinde hüküm verilmeye kadar kazanılabilmesi mümkündür. 6362 sayılı SPK'nın 115'inci maddesiyle bu husustaki CMK'ya aykırılık giderilmiştir. Bkz. ŞENSOY, s. 392.

Bu suçun soruşturması neticesinde Cumhuriyet savcısının kovuşturmaya yer olmadığı kararı vermesi halinde, Sermaye Piyasası Kurulu bu karara karşı onbeş gün içinde, kararı veren Cumhuriyet savcısının yargı çevresinde görev yaptığı ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimliğine itiraz edebilir (SPK m. 115/4).

Bu suçtan dolayı yargılama yapmaya Hakimler ve Savcılar Kurulu'nun ihtisas mahkemesi olarak görevlendireceği asliye ceza mahkemeleri yetkilidir (SPK m. 116).

E. Yaptırım

6362 sayılı SPK'nın 107'nci maddesinin 2'nci fıkrasında düzenlendiği üzere, bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunu işleyen kimseler iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu suç karşılığında öngörülen hapis cezası 1 yıldan fazla olduğu için, nitelik itibarıyla uzun süreli hapis cezasıdır (TCK m.49/2).

2499 sayılı mülga SPK'da bu suçun cezası, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin günden on bin güne kadar adli para cezası olarak belirlenmişti. Yeni SPK'da ise bu suçun hapis cezası süreleri önceki kanunla aynı şekilde düzenlenmesine karşılık adli para cezası beş bin güne indirilmiştir¹²⁴.

6362 sayılı SPK'nın 30.12.2012 tarihinde yürürlüğe girmesiyle 2499 sayılı SPK tümüyle yürürlükten kaldırılmıştır. Ancak istisnai olarak 30.12.2012 tarihinden önce işlenen SPK kapsamında kalan suçlar için önceki ve sonraki yasaların cezaları tüm yönleriyle karşılaştırılmak suretiyle somut olaya uygulanarak, failin lehine olan kanunun uygulanması gerekir¹²⁵.

Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunun bir tüzel kişiliğin yararına işlenmesi halinde, tüzel kişi hakkında SPK'nın 114'üncü maddesi uyarınca tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerine hükümlenir (TCK m. 60).

İşlem bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunda SPK'nın 107'nci maddesinin 3'üncü fıkrasında etkin pişmanlık halleri düzenlenmiştir. Buna karşılık bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunda etkin pişmanlık halleri SPK'da yer almamıştır. İfade edelim ki, SPK m. 107/3'de düzenlenen etkin pişmanlık hallerinin bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçuna uygulanabilmesi mümkün değildir.

¹²⁴ SAKİN, s. 72; ÖZGER, s. 85; ÇETİN, s. 455.

¹²⁵ "Mahkeme kararının gerekçesinde 6362 sayılı Kanun'un sanık lehine olmadığından 2499 sayılı Kanuna göre cezalandırılmasına karar vermek gerektiği belirtilmesine rağmen hükmün 6362 sayılı Kanuna göre kurularak çelişkiye düşüldüğü gibi; Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 2014/3180 E., 2014/10522 K., sayılı; "Hükümden sonra 30.12.2012 tarih ve 28513 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan ve aynı gün yürürlüğe giren 30.12.2012 gün ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 139. maddesi ile 30.07.1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu tümüyle yürürlükten kaldırılıp 6362 sayılı Kanunla suç teşkil eden eylemlerin unsurlarının ve yaptırımlarının yeniden düzenlendiğinin anlaşılması karşısında; 5237 sayılı TCK'nın 7/2. maddesi uyarınca 2499 sayılı ve 6362 sayılı Kanunların bütün hükümleri ayrı ayrı olaya uygulanarak ortaya çıkan sonuçların birbiriyle karşılaştırılması suretiyle denetime olanak sağlayacak biçimde lehe olan yasa hükmünün belirlenmesinden sonra sanığın hukuki durumunun değerlendirilmesi" gerektiğine ilişkin bozma kararına rağmen, 2499 ve 6362 sayılı Kanunların somut olaya ayrı ayrı uygulanarak hangisinin sanık lehine olduğunun tespiti yapılmadan yazılı şekilde hüküm kurulması" (Yarg. 19. C.D., 2017/2307 E., 2017/3332 K., 12.04.2017 T.).

Çünkü bu maddede açıkça 107'nci maddenin 1'inci fıkrasında düzenlenen suç için (işlem bazlı piyasa dolandırıcılığı) etkin pişmanlık halinin uygulanacağı vurgulanmıştır. Bu nedenle bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunda etkin pişmanlık hali söz konusu değildir¹²⁶.

SONUÇ

6362 sayılı SPK'nın 1'inci maddesinde ifade edildiği üzere, Sermaye Piyasası Kanunu'nun getiriliş amacı; sermaye piyasasının güvenilir, şeffaf ve rekabetçi bir ortamda bulunması ve yatırımcıların haklarının korunması için sermaye piyasasının düzenlenerek, denetlenmesidir.

SPK'nın bu amaçlarının gerçekleştirilebilmesi, sermaye piyasasındaki fiyatların her türlü suni etkiden uzak, doğal oluşum içinde belirlenmesine bağlıdır. Bunun sağlanabilmesi ise, piyasadaki fiyatlanmalara ilişkin manipülatif hareketlere karşı etkin ve caydırıcı mücadeleyle mümkündür. Zira piyasadaki manipülatif hareketler, piyasadaki fiyat mekanizmasına müdahale ederek fiyatların doğal oluşumunu bozar.

Sermaye piyasasındaki fiyatların doğal oluşum içinde belirlenmesini sağlamak amacıyla manipülatif hareketlere karşı etkin ve caydırıcı şekilde yürütülen mücadelelerden biri de, bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçuyla yerine getirilir. Çünkü ekonomik suçlardan biri olan bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunda korunmak istenen hukuki değer, milli ekonominin ve yatırımcıların zarara uğramasının önlenmesidir.

2499 sayılı SPK'da "açıklamakla yükümlü olduğu bilgileri açıklamama" şeklindeki ihmali hareketle bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçunun işlenmesi mümkündür. Ancak 6362 sayılı SPK ile bu suçun işlenmesinde söz konusu ihmali harekete yer verilmemiştir. Bu nedenle bilgi bazlı piyasaya dolandırıcılığı suçu artık yalnızca icrai hareketlerle (yalan, yanlış veya yanıltıcı bilgi vermek, söylenti çıkarmak, haber vermek, yorum yapmak, rapor hazırlamak veya bunları yaymak) işlenebilir.

Bilgi bazlı piyasa dolandırıcılığı suçu 6637 sayılı Kanun değişikliğinden önce sırf hareket suçu olarak düzenlenmekteydi. Ancak 6362 sayılı SPK'nın 107'nci maddesinin 2'nci fıkrasında yapılan değişiklikle birlikte suçun oluşabilmesi için yapılması gereken hareketlerin yanına "menfaat elde edilmesi" şartı eklendi. Böylece bu suçun oluşabilmesi için sermaye piyasası araçlarının fiyatlarını, değerlerini ve yatırımcıların kararlarını etkilemek amacıyla yalan, yanlış veya yanıltıcı bilgi verilmesi, söylenti çıkarılması, haber verilmesi, yorum yapılması, rapor hazırlanması veya bunların yayılması hareketleri neticesinde menfaat sağlanması da gerekir. Böylelikle buradaki hareketler neticeden ayrılabilirdi için, bu suç teşebbüse elverişli hale gelmiştir.

6362 sayılı Kanun'un 115'inci maddesi ile artık HSK tarafından sermaye piyasası suçlarına ilişkin asliye ceza mahkemelerinin ihtisas mahkemesi olarak yetkilendirilmesinin önü açılmış olsa da, ileri ki süreçte salt yetkilendirme ile mahkemelerin ihtisaslaşamayacağı ve getirilen düzenlemenin

126 YENİDÜNYA, s. 90; ŞENSOY, s. 392.

şu anki haliyle uyuşmazlıkların usul ekonomisi de dikkate alınarak zamanında çözüme kavuşturulmasında yeterli olamayacağı düşünülmektedir.

Kanaatimizce sermaye piyasası hukuku alanında hem ceza hem de hukuk ihtisas mahkemelerinin bir Kanun ile kurulması, sayılarının arttırılması ve buna paralel olarak (*basın savcılığı gibi*) ihtisas savcılıklarının da oluşturulması isabetli olur. Bu yöntem, soruşturma aşamasında uzman kişilerce delillerin tespitini, toplanmasını, değerlendirilmesini ve iddianamenin hazırlanmasını, kovuşturma aşamasında dosyaya bakacak hakime de ışık tutarak daha sağlıklı kararların alınmasını ve sermaye piyasası hukuku alanında içtihat oluşmasını sağlayacaktır. Böylece hem yatırımcının piyasaya duyduğu güven artacak hem de piyasa dolandırıcılığından uzak, güvenli bir ortamda yapılan yatırımlar neticesinde piyasa gelişerek ekonominin de büyümesine katkıda bulunulacaktır.

KAYNAKÇA

- ADIGÜZEL, Burak**, Sermaye Piyasası Hukuku, 2. Baskı, Ankara 2018.
- ARTUK, Mehmet Emin/GÖKCEN, Ahmet**, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 12. Baskı, Ankara 2018.
- AYDIN, Zeynep**, Sermaye Piyasası Hukukunda Manipülasyonlara İlişkin Müeyyideler, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2006.
- BAYINDIR, Sinan**, Türk Sermaye Piyasası Hukukunda Manipülasyon Suçu, İstanbul 2011.
- BAYSAL, İbrahim Onur**, Sermaye Piyasasında Manipülasyon Suçu, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2011.
- ÇALIŞKAN, M. M. Tuncer**, *Borsa İstanbul'da Manipülasyon: 2001 – 2013 Yılları Arasında İşlem Yasaklılarının Profili*, Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, Cilt: 13, Sayı:1, Ocak 2015.
- ÇETİN, Nusret**, 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nda Yatırımcıların Korunması, 6362 Sayılı Yeni Sermaye Piyasası Kanunu Işığında Sermaye Piyasası Hukuku Sempozyumu, İstanbul, 6-7 Haziran 2013.
- DEMİRBAŞ, Timur**, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 13. Baskı, Ankara 2018.
- DÖNMEZER, Sulhi/Sahir, ERMAN**, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım, I, 12. Baskı, İstanbul 1997.
- DURŞUN, Selman**, Sermaye Piyasasında Gerçeğe Aykırılıktan Doğan Suçlar, İstanbul 2010.
- DURŞUN, Selman**, 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun Suçlar ve Kabahatler Hakkındaki Yenilikleri Tebliği, 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu Sempozyumu, İstanbul, 2013.
- EGE, İlhan/EGE, Önder**, Sermaye Piyasasında Yatırımcının Korunması, Ankara 2017.
- EĞİLMEZ, Mahfi**, Spekülasyon ve Manipülasyon Nedir; ekonomide panik atak nasıl önlenir?, <http://t24.com.tr/haber/mahfi-egilmez-anlatti-spekulasyon-ve-manipulasyon-nedir-ekonomide-panik-atak-nasil-onlenir,679116>.
- EVİK, A. Hakan**, Sermaye Piyasası Araçlarının Değerini Etkileyebilecek Aldatıcı Hareketler Yapma (Manipülasyon Suçları), Seçkin Yayınevi, Ankara 2004.
- FISCHEL, Daniel R./ROSS, David J.** "Should the Law Prohibit 'Manipulation' in Financial Markets?" *Harvard Law Review*, vol. 105, no. 2, 1991, pp. 503–553. *JSTOR*, www.jstor.org/stable/1341697.
- GÖKCEN, Ahmet/BALCI, Murat/ALŞAHİN, Mehmet Emin/ÇAKIR, Kerim**, Ceza Muhakemesi Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2018.
- GÜNDOĞDU, Aysel**, 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na Göre Sermaye Piyasası Hukuku, Ankara 2015.
- HAKERİ, Hakan**, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 21. Baskı, Ankara 2017.
- KADIOĞLU, Eyüp**, Sermaye Piyasası Kanunu: Manipülasyondan Piyasa Dolandırıcılığına, Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar, Cilt: 25, Sayı:600, 2015.
- KARACAN, Ali İhsan**, Sermaye Piyasası Hukuku Yazılar, I, İstanbul 2017.
- KILIÇ, Saim**, Sermaye Piyasası Düzenlemelerinde Fayda Maliyet Analizleri: Teoriler, Araçlar ve Türkiye Üzerine Ampirik Bir Çalışma, İstanbul 2008.
- KIRCA, İsmail**, Hukuki Yönüyle Borsa Opsiyon İşlemleri, Ankara 2000.
- KOCA, Mahmut/ÜZÜLMEZ, İlhan**, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Ankara 2018.
- KORSMO, Charles R.**, Mismatch: The Misuse of Market Efficiency in Market Manipulation Class Actions, 52 Wm. & Mary L. Rev. 1111 (2011).

- KUNTER, Nurullah/YENİSEY, Feridun/NUHOĞLU, Ayşe**, Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku, 18. Baskı, Ankara 2010.
- KÜÇÜKKOCAOĞLU, Güray**, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda Gün İçi Getiri, Volatilite ve Kapanış Fiyatı Manipülasyonu, Ankara 2005.
- KÜÇÜKSÖZEN, Cemal**, "Finansal Bilgi Manipülasyonu Nedenleri, Yöntemleri, Amaçları, Teknikleri, Sonuçları Ve İMKB Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Çalışma", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2004.
- MANAVGAT, Çağlar**, Sermaye Piyasasında İşleme Dayalı Manipülasyon ve Özel Hukuk Bakımından Sonuçları, Bankacılık Enstitüsü Yayınları, Ankara 2008.
- MEMİŞ, Tekin/TURAN, Gökçen**, Sermaye Piyasası Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2017.
- ÖZBEK, Veli Özer/DOĞAN, Koray/BACAKSIZ, Pınar/TEPE, İlker**, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2018.
- ÖZCAN, Rasim**, Hisse Senedi Piyasalarında Manipülasyon Stratejileri, İMKB Dergisi, Sayı: 49, İstanbul 2013.
- ÖZEN, Muharrem**, Ceza Hukuku Genel Hükümler Temel Bilgiler, 2. Baskı, Ankara 2018.
- ÖZGENÇ, İzzet**, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Ankara 2018.
- ÖZGER, Emine Barut**, Sermaye Piyasası Kanununda Manipülasyon Suçu, Ankara 2017.
- ÖZTÜRK, Bahri/TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/GEZER, Özge Sırma/KIRIT, Yasemin F. Saygılar/ÖZAYDIN, Özdem/AKCAN, Esra Alan/TÜTÜNCÜ, Efser Erden /ALTINOK VILLEMIN, Derya/TOK, Mehmet Can**, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, 12. Baskı, Ankara 2018.
- SADAK, Murat**, Sermaye Piyasası Hukukunda Örtülü Kazanç Aktarımı Suçu, İstanbul 2016.
- SAKİN, Sinan**, Sermaye Piyasasında Manipülasyon Suçu, International Journal of Legal Progress, 2016.
- STOLOWY, Hervé/BRETON, Gaétan**, (2004) "Hesaplar Manipülasyonu: Bir Literatür Taraması ve Önerilen Kavramsal Çerçeve", Muhasebe ve Finans İncelemesi, Vol. 3 Sayı: 1.
- ŞAHİN, Cumhuriyet/GÖKTÜRK, Neslihan**, Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara 2018.
- ŞENSOY, Deniz**, Manipülasyon; Piyasa Dolandırıcılığı Suçu, Uygulanacak Tedbirler ve Yaptırımlar, Ankara Barosu Dergisi, 2013/3.
- TERCAN, Erkan**, Transaction Based Market Manipulation Crime and the Discussion on the Suitability of the Action, 26 Banka Huk. Dergisi, S. 163 (2010).
- UĞURLU, Erdoğan**, Yazılı Basının Hisse Senetleri Piyasası Üzerindeki Etkisi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2002.
- YENİDÜNYA, A. Caner**, "Sermaye Piyasası Kanununda Düzenlenen Suç ve Kabahatlere İlişkin Genel Prensipler", in: İpek Yolu Canlanıyor: Türk-Çin Hukuk Zirvesi (12-14 Haziran 2012), Konferans Bildiri Kitabı, (Editörler: A. Caner Yenidünya, Mustafa Erkan, Rayhan Asat) Nisan 2013.
- YILDIRIM, Evrim**, Sermaye Piyasası Suçları Açısından Etkin Pişmanlık, Ankara Barosu Dergisi, 2014/2.
- YILMAZ, Ejder**, Hukuk Sözlüğü, 6. Baskı, Ankara 2016.
- YÜCE, Aydın Alper**, Sermaye Piyasasında Manipülasyon, TBBB, S: 98, Ankara 2012.
- www.tdk.gov.tr
- www.mevzuat.spk.gov.tr
- www.emsal.yargitay.gov.tr